

**Kivonat a „Tutori tapasztalatok disszeminációja”
a „Tehetségek Magyarországa” című EFOP-3.2.1-15-2016-00001
azonosítószerű kiemelt projekt keretében meghirdetett meghívásos
pályázat beküldött szakmai dokumentációjából**

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a
„Tehetségek Magyarországa” című EFOP-3.2.1-15-2016-00001 azonosítószerű
kiemelt projekt keretében meghívta a programban részt vett tutorokat a
tapasztalatok disszeminációjára és értékelésére

Értékelő elemzés

2021

Tartalomjegyzék

Előzmény	2
Visszatekintés a tutorrá válás folyamatára - A tutorok beválogatásának menete.....	3
Témacsomagok	13
1) A program fogadtatása – szülők, pedagógusok, tutoráltak, kortársak oldaláról és a tutoráltak egymásra gyakorolt hatása.....	13
2) A tutor szerepe és a tutorrá válás folyamata a beérkezett disszeminációs leírások alapján 17	
3) Egyéni és csoportos tutorálás	24
4) Az együttműködés személyes és online formái	31
5) Javaslatok a jövőre a tutorok tapasztalata alapján	35
6) Disszeminációs összefoglaló, tervek a továbbiakra a Tutor Programhoz kapcsolódóan ..	42
A. Mellékletek.....	43

Előzmény

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a Nemzeti Tehetség Program keretében 2017. év januárjától kezdődően, - fokozatosan az elmúlt évek során - Magyarország teljes területén egyenletes területi lefedettséget biztosító tutorhálózatot alakított ki és működtet Tutor Program elnevezéssel.

A szakmai munka onnan indult, hogy a tehetséggondozás intézményrendszerének megújítása vált szükségessé annak érdekében, hogy a napi szintű tehetségsegítő munka eredményessége és hatékonysága növekedhessen. Több, magasan kvalifikált tehetséggondozó szakember bevonásával kidolgozásra és megvalósításra került a tehetséggondozás új formája, a Tutor Program.

A Program elsődleges feladata volt annak megfogalmazása, hogy mit is vár el egy tutortól, milyen szakemberek bevonása/megtalálása szükséges, valamint meghatározó lépésként definiálni kellett a tutor feladatait is.

A tutor az a segítő/támogató, aki a tutorált mellett a tutorrendszer legfontosabb pillére. Ő az, aki segíti, támogatja a tutoráltat (és az őt fejlesztő pedagógusokat).

„A tutor elkötelezett tehetségsegítő támogató. Sok mindent tud a fiatalról és ismeri erősségeit, gyengeségeit. Ismeri a tutorált intézményét, tanárait, családját ... A lehetőségeket kínálja fel a tehetségigéretnek, tehetségnek, mert ő van a lehetőségek birtokában.” (Polonkai Mária)

Hajdú-Bihar megyéből egy kiemelt tutor (2017 óta tutor, 43 tehetséggel foglalkozott) az alábbiak szerint jellemzi a szerepkört:

„Első körben azt kellett tisztáznunk, hogy mi nem a tutor. Nem tanár, nem tanít (ebben az összefüggésben), nem osztályfőnök, nem programszervező, nem mentor, nem korrepetitor és nem pályázat író, de legfőképpen nem pszichológus, lelkiigazgató. A szerep tisztázások után a tutor szerepének és feladatainak megértése és a tutor személyének elfogadása volt a legfontosabb a tutoráltak között.”

A tutor szerep szétválása a klasszikus értelemben vett tanári, vagy pedagógus, esetleg tehetséggondozó mentor szerepről jelent teljes leválást vagy elhatárolódást, inkább egy másfajta gondolati síkra való helyezkedést. Ennek ellenére több tutor gyakorló pedagógus, vagy pszichológus is egyben, így a feladat erős körbehatárolása volt szükséges, mert nem mindig tudnak elvonatkoztatni az eredeti foglalkozásuktól a tutor feladat ellátása során.

A bevont tutorok pontos szerepének meghatározása még sok apróbb csiszoló munkát igényelt, ezekre volt mód a szakmai továbbképzéseken, esetmegbeszéléseken.

Visszatekintés a tutorrá válás folyamatára - A tutorok beválogatásának menete

Olyan beválogatási folyamatot alakított ki az erre a feladatra dedikáltan felkért szakmai csapat, ami a legjobban illeszkedik az egyéni tehetséggondozás igényeihez és egyben az új tutori szerephez is. A kitűzött cél az volt, hogy a tutor szolgáltatás fokozatosan kialakuljon, elterjedjen Magyarországon, egyfajta hálózatosodás induljon meg ezen a téren is. A Nemzeti Tehetség Program keretében megvalósított „Tehetségek Magyarországa” elnevezésű kiemelt projekt, valamint a Nemzeti Tehetség Program hazai pályázatai lehetővé tették a tehetségsegítő szolgáltatás elindítását, megszervezését.

A **tutorok kiválasztása** többlépcsős, erős szakmai alapokon nyugvó beválogatási rendszert követő folyamat mentén történt, melynek lépései a következők voltak:

1. A minden év tavaszán megfogalmazott úgynevezett „tutor felhívásra” a pályázó jelölt elküldte jelentkezését a MATEHETSZ saját fejlesztésű OPER felületén a megadott határidőig.
2. A beérkezett jelentkezéseket a Tutor Munkacsoport tagjai áttekintették és értékelték. A szakértők munkája során, a beválogatás ezen lépésénél a legfontosabb szempontok voltak: végzettség, gyerekekkel való egyéni munka tapasztalata, motiváció – miért szeretne tutorként dolgozni, mivel tudna hozzájárulni a tehetséges gyerekek egyéni fejlődéséhez, mit jelent számára a tehetség?
3. A Tutor Munkacsoport által elfogadott jelentkezések alapján a tutor-jelöltek online szakmai tesztet tölthettek ki. A jelölteknek fel kellett készülniük a következő szakirodalmakból:
 - a. Ináncsy-Pap-Orosz-Pék-Nagy: Tehetség és személyiségfejlesztés. Géniusz könyvek 14. <http://tehetseg.hu/konyv/tehetseg-es-szemelyisegfejlesztes>.
 - b. Balogh-Bolló-Dávid-Tóth-Tóth: A pedagógusok, szülők együttműködése és a kollégiumok szerepe a tehetségfejlesztésben. Géniusz könyvek 31. <http://tehetseg.hu/konyv/pedagogusok-szulok-egyuttmukodese-es-kollegiumok-szerepe-tehetsegfejlesztesben>.

4. A tesztet sikerrel kitöltő tutorjelöltek részt vettek a nemzetközileg elfogadott Assessment Center (AC) értékelő módszer komplex szakmai és pszichológiai beválogatási eljárásában, ahol a jelöltek készségeit, képességeit, személyiség-tulajdonságait figyelték meg egyéni és csoportos feladatokban, ill. tesztek, kérdőívek segítségével.
5. Az értékelő módszer során tapasztaltak alapján a tutor jelölt meghívást kapott a Matehetsz 30 órás tutor képzésén való részvételre.
6. Az elvégzett 30 órás képzést követően a tutorok megkezdhetik az egy éves munkájukat.
7. A tutoroknak - szakmai munkájuk támogatására - rendszeresen biztosítottunk továbbképzéseket, de ezen kívül lehetőségük volt esetmegbeszéléseken megosztani a jó gyakorlataikat vagy problémáikat, és rendszeresen szerveztünk számukra szakmai műhelybeszélgetéseket is.

A tutor lét, a tutori munka speciális felkészültséget, motivációt és egyediséget igényel. A program megálmodói figyelemmel voltak arra is, hogy a tutorok magasan kvalifikált tehetségsegítő szakemberek legyenek, de e mellett a feladat és a kor kihívásainak is eleget tudjanak tenni. Ennek fényében egy nagyon erős beválogatási metódus után figyelemmel voltak a kollégák arra is, hogy az adott egyedi feladatokhoz megfelelő tutor kerüljön kiválasztásra.

A tutorok bevonása - mint tehetségsegítő szakemberek - a következő szempontok alapján történt:

a) Végzettség és tapasztalat:

mentálhigiénés szakember, vagy pedagógus, vagy pszichológus végzettségű, vagy egyéb, bármely tehetségterülethez kapcsolódó szakember, akinek a tehetséges tanulók egyéni és csoportos formában történő segítése terén egyaránt vannak tapasztalatai.

Rendelkezik az alábbi kompetenciákkal és viselkedésjegyekkel:

b) jó szervező, kapcsolatteremtő, kommunikációs képességekkel rendelkező szakember;

c) elkötelezett tehetségsegítő, motivált a tehetséges tanulók támogatása terén;

d) olyan kialakult kapcsolati hálóval rendelkezik, amivel támogatni, segíteni tudja a tutorált fiatal szakmai továbbfejlesztését (pl. szükség esetén mentor, további helyi szakember bevonása a programba);

- e) komplex szemlélettel segíteni tudja a tutoráltat, építő kritikai érzékkel, elfogadó és elismerő módon segíti a tanulót, keresi előmenetelének lehetőségeit, képes konstruktív, segítő visszajelzéseket adni;
- f) a tutor nyitott, kész az új dolgok elfogadására és kreativitásával hozzájárul a tutorhálózati program sikeréhez;
- g) szívesen teljesíti a projektekben általában szükséges adminisztratív feladatokat;
- h) a tutor rendelkezik (főállású munkavégzése, egyéb megbízásai vagy nyugdíjas tevékenységei mellett) a tutori feladatok ellátásához szükséges munkaidővel, kapacitással;
- i) nyitott arra, hogy a tutorálás során szerzett szakmai tapasztalatait megossza tutor társaival.

A tutor feladatai

A fenti beválogatási és egyedi kiválasztási módszertanok lehetőséget biztosítottak arra, hogy minden tutorált úgy kapjon egyéni támogatást, ahogy azt a fejlődése igényli, annak a tutornak a személyében, aki az adott fiatalot a leghatékonyabban tudja segíteni. A tutorok feladatai ennek megfelelően az egyedi igényekhez is alkalmazkodva, de azért keretrendszerbe foglalva is leképezhetők:

- a) A tutor – értő figyelemmel, segítő beszélgetések során – segíti a tutorált tanuló tehetségének kibontakoztatását; az egyéni személyes találkozók száma egy naptári évben a lehetőségek figyelembe vétele mellett kb. 10 alkalom.
- b) A tutor – megismerve a tutorált erősségeit, fejlesztendő területeit, céljait, családi és iskolai háttérét – személyesen, írásban, egyénileg vagy csoportban támogatást (információt, kapcsolati összekötést, programot stb.) nyújt a tutorrendszerbe bevont tanuló vagy fiatal számára, szükség esetén bevonva a Matesz munkatársait, a tutorált szüleit, osztályfőnökét, szaktanárát, kortársait.
- c) Közreműködik a tutoráltak egyéni fejlesztési tervének összeállításában, valamint egyénileg segíti, támogatja a tutorált fiatalokat az egyéni fejlesztési tervük megvalósításában.
- d) Különböző kommunikációs csatornákon folyamatos kapcsolatot tart a tutorált fiatalokkal, az egyéni beszélgetések mellett motiváló beszélgetéseket is vezet számukra, kiscsoportos formában.
- e) Szükség esetén kapcsolatot tart a tutoráltak osztályfőnökével, szaktanárával, fejlesztő szakemberekkel, szüleivel, családtagjaival.

- f) Évente legalább 2 alkalommal részt vesz a Matehetsz által szervezett esetmegbeszélésen.
- g) A tutoráltak haladásáról, a velük kapcsolatos gondolatairól, ötleteiről, javaslatairól beszámol a Matehetsz által biztosított online felületeken.
- h) A programmal kapcsolatos adminisztratív tevékenységeket az előre egyeztetett határidőre felelősséggel elvégzi.

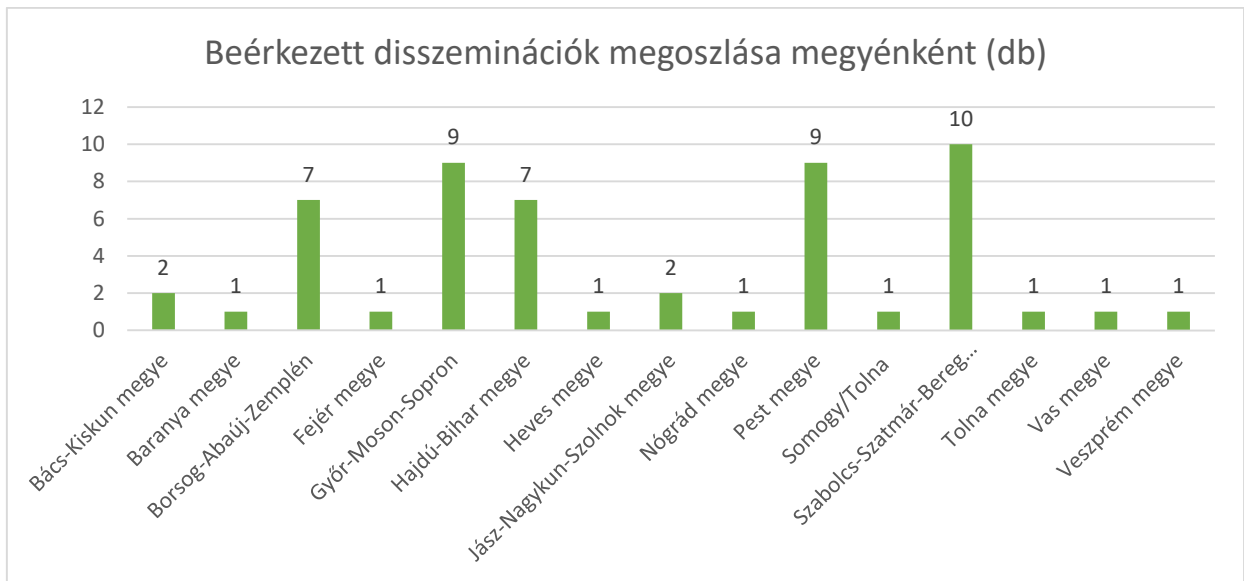
A Matehetsz 2020 végére sikeresen kialakította minden régióra kiterjedően a személyes kapcsolattartáson alapuló tehetségsegítő szakemberhálózatát. Az országos lefedettségű, egy-egy éves időtartamú, komplex fejlesztő támogatást nyújtó programban összesen 2147 magyarországi fiatal vehetett részt 145 tutor bevonása mellett. A szakemberek 11 hónapon keresztül (mindig február 1-től december 31-ig), komplex szempontrendszer alapján, tehetségterülettől függetlenül segítették a tutorált 12-20 év közötti fiatalokat annak érdeklődési területei szerint, illetve egyéni fejlesztési terve mentén.

A disszeminációs felmérés elemzése

A Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége a „Tehetségek Magyarországa” című EFOP-3.2.1-15-2016-00001 azonosítószámú kiemelt projekt keretében 2021. április 12-én meghívta a programban részt vevő, a Matehetsz által kiválasztott tutorokat a tapasztalatok elemzésére, értékelésére, és a megosztható jó gyakorlatok és eredmények disszeminálására. A meghívásos pályázat célja a tutori munka tapasztalatainak irányított szakmai szempontok szerinti összegzése, szubjektív hatáselemzése volt.

A disszeminációs pályázati munkák beküldési határ idejéig, 2021. május 17-ig, 54 beszámoló érkezett, összesen 15 megyéből az alábbi megoszlás szerint:

Bács-Kiskun megyéből 2; Baranya megyéből 1; Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből 7; Fejér megyéből 1; Győr-Moson-Sopron megyéből 9; Hajdú-Bihar megyéből 7; Heves megyéből 1; Jász-Nagykun-Szolnok megyéből 2; Nógrád megyéből 1; Pest megyéből 9; Somogy megyéből 1; Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből 10; Tolna megyéből 1; Vas megyéből 1; Veszprém megyéből 1 beszámoló érkezett.

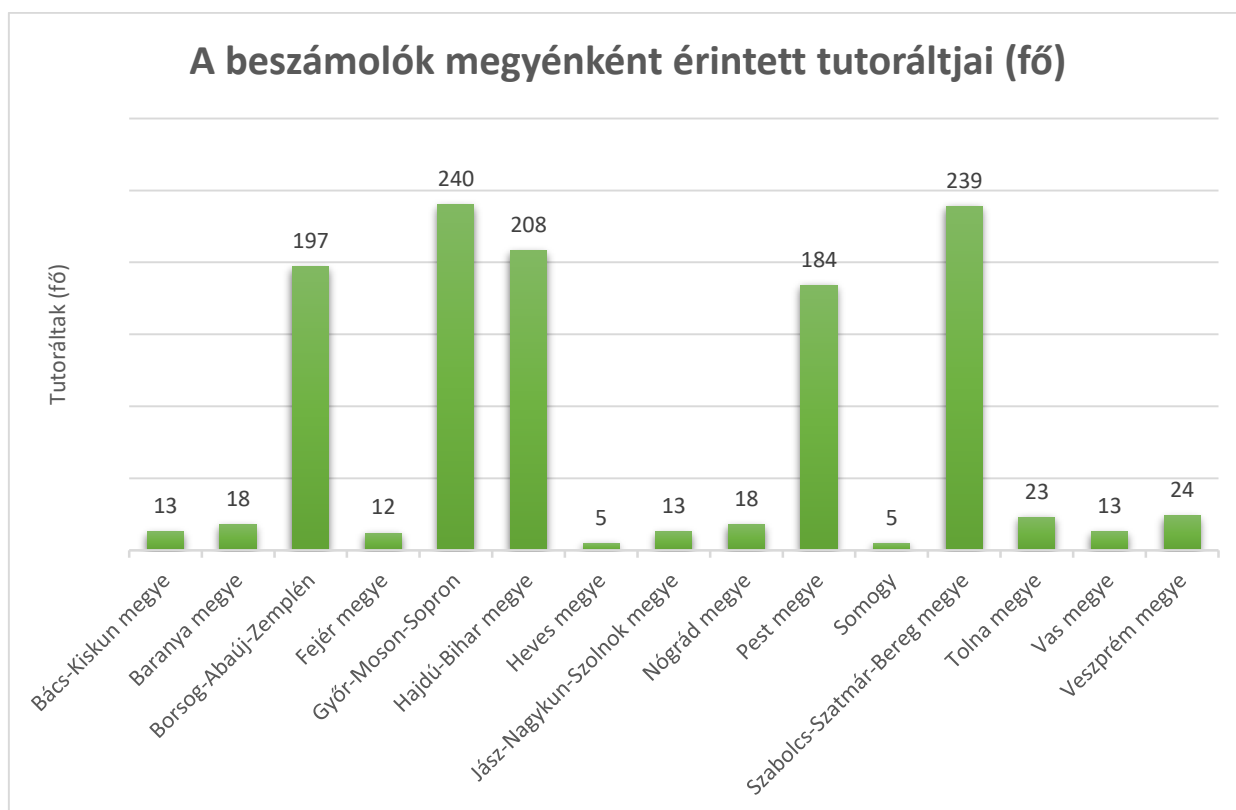

1. diagram: Beérkezett kérdőívek megyei megoszlása

A beküldő szakemberek megoszlása arányosítható a tutori feladatokhoz: főként a keleti, valamint a Pest megyei és hátrányosabb helyzetű nyugati megyékből érkeztek be válaszok, és kidolgozott dokumentáció, illetve a tehetségálózat fehér foltjait lefedő programok nyomán például a határ menti győri régióból is.

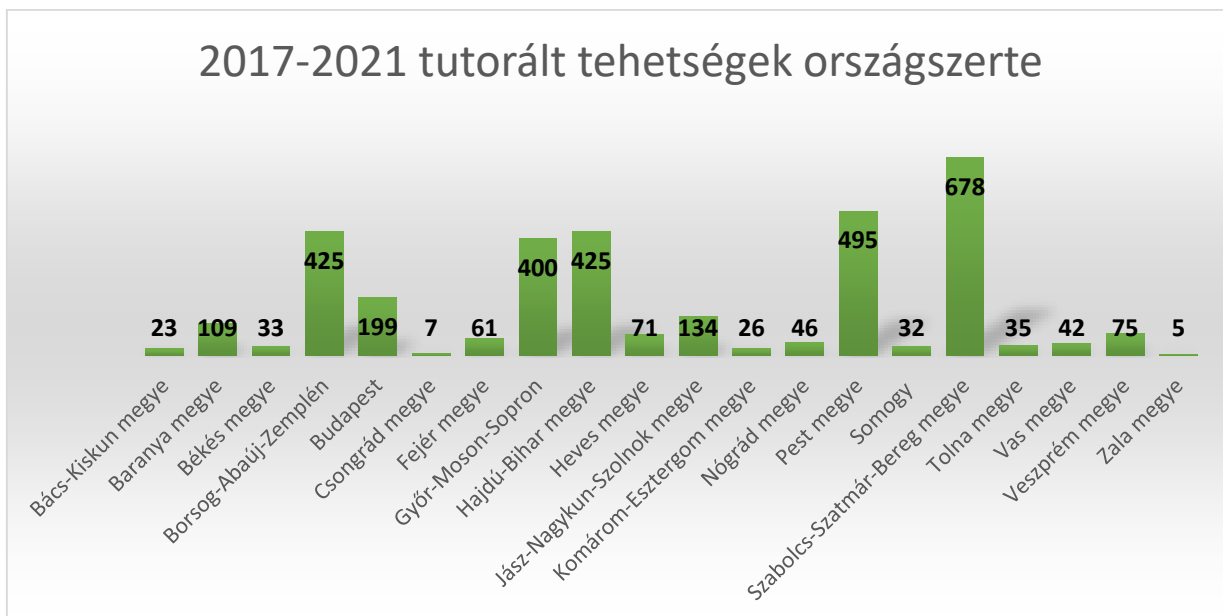
A beszámolót elkészítő tutorok közül 15 fő 2017 óta, 19 fő 2018 óta, 6 tutor 2019 óta és 14 tutor 2020 óta gondozza a tehetségeket a Tutor Program keretein belül, mely időszak alatt ők 54-en a 4 év alatt 1212 tehetséges tanulóval foglalkoztak országszerte az alábbiak szerinti megyénkénti megoszlásban:

2. diagram: Beérkezett kérdőívek tutoráltak szerinti megyei aránya

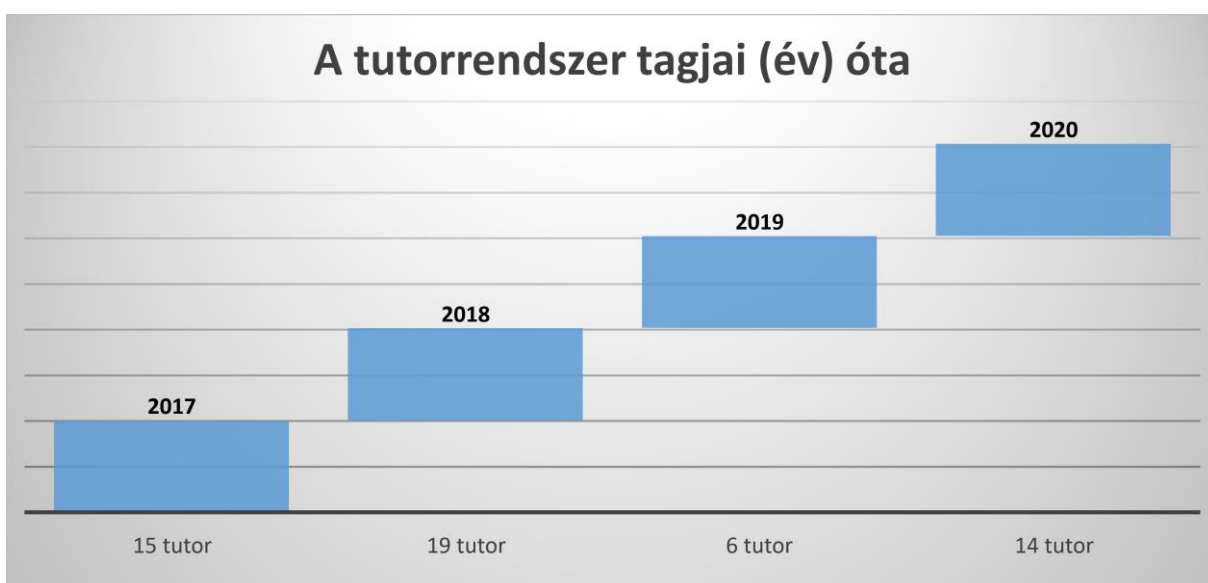
A diagram adatok alapján látható, hogy a sokat foglalkoztatott, több tanulóval is dolgozó tutorok nagyobb munkát fektettek abba is, hogy az általuk alkalmazott módszereket, jó gyakorlatokat, vagy akár a problémákat megosszák.

A Tutor Program keretében látható volt, hogy ezeken a – sok esetben hátrányos helyzettel is érintett – területeken volt a tanulók és családjaik részéről fogadó igény, valamint olyan felkészült szakemberek, akiket meg tudott nyerni a program a nővumnak számító tehetséggondozó feladat gyakorlati megvalósításához.

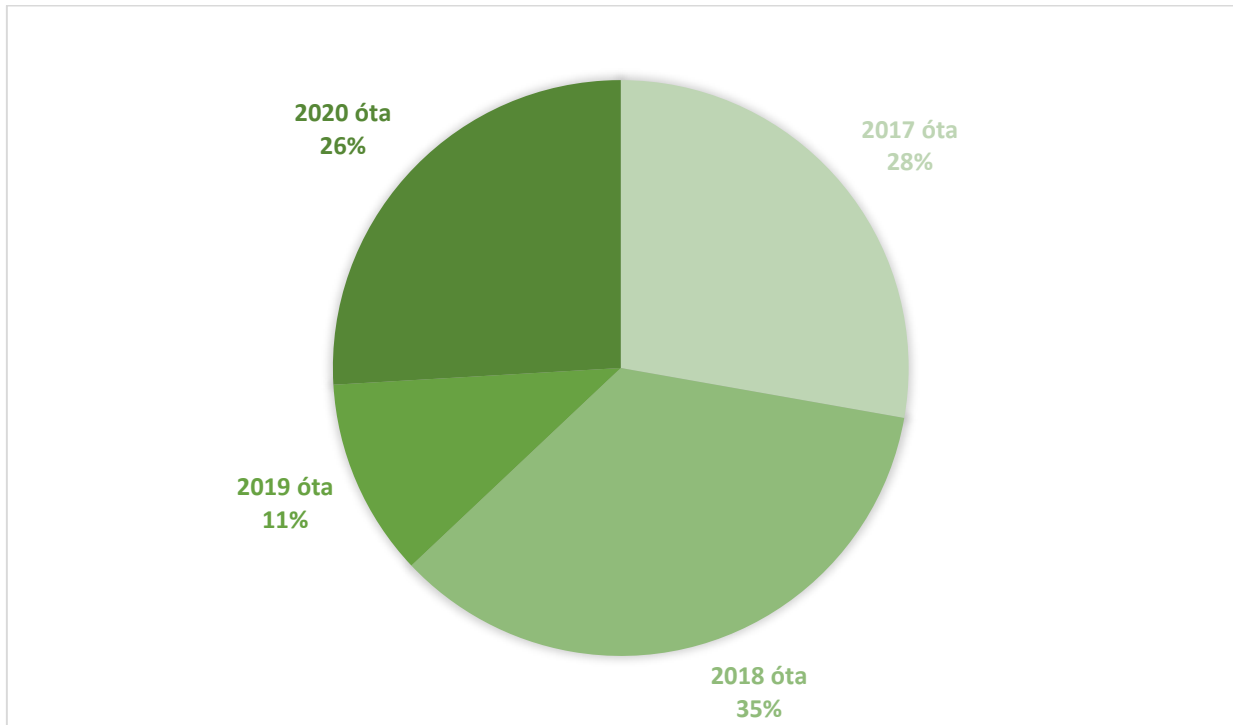
3. diagram: Tutor Programban részt vevő tutoráltak megyei megoszlása 2017-2021 között

A Tutor Program indulását követően egy lépcsőzetesen felépített rendszer került kidolgozásra annak érdekében, hogy a bevont tutorok szakértelme és tapasztalata folyamatosan bővülhessen. A már korábban bevont tutorok a beválogatást követő képzések után rendszeresen meghívást kaptak további tematikus képzésekre, műhelyprogramokra, valamint esetmegbeszélésekre is. Az újonnan bevont tutorok is hónapok, vagy évek alatt tanulták meg a Program tartalmi és szakmai elemeit, és az új szerepkör elsajátításának folyamatában tökéletesítették tudásukat a tehetséggondozás ezen specifikus tevékenysége kapcsán. A meghívásos pályázatban megszólított tutorok közül 61% gondolta úgy, hogy a munkája során felmerült szakmai elemeket érdemes megosztani.

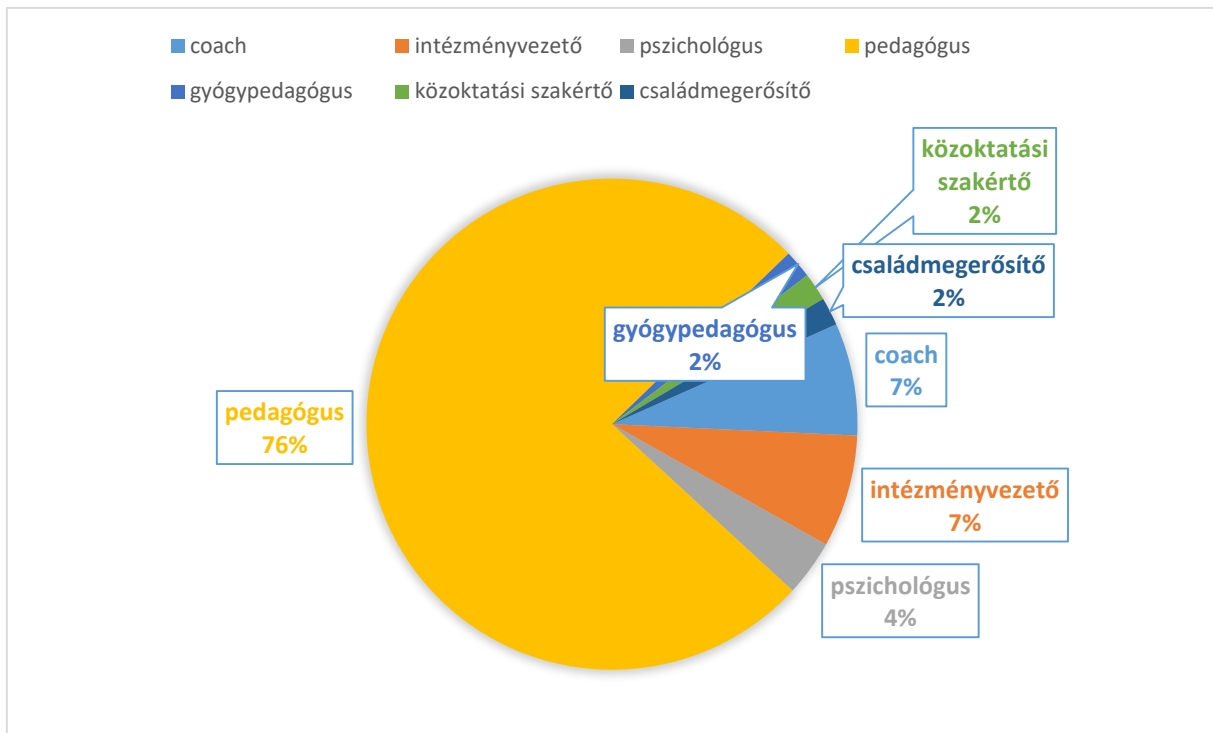
4. diagram: Tutorok tapasztalati éveit a kérdőívet beküldők között

Így az 54 beérkezett beszámoló közül 15 tutori beszámoló a teljes 4 év tapasztalatát idézi fel. 19 tutor 3 év tapasztalata alapján, 6 tutor 2 év, és 14 tutor több, mint 1 évnyi tutorálás alapján készítette el összefoglalóját, és osztotta meg tudását az irányított kérdések alapján.

5. diagram: Tutorok tapasztalati évei százalékos arányban a kérdőívet beküldők között

A Tutor Programba bevont szakemberek mind végzettség, mind szakmai háttér szempontjából nagyon sokoldalúak, van, aki több területtel is foglalkozik. Az elsődleges szakmaterület szerint azonban a tutorok nagy része pedagógus végzettségű, míg mások a pszichológia különböző szakmaterületeiről érkeztek. A válaszok, a szakmai eredmények kibontása, valamint a szubjektív véleményezések a tutor végzettsége szempontjából is relevánsak lehetnek. Fontos lehet még az is, hogy valaki a magán szférájában üzleti szemlélettel fordul a feladat felé, vagy a közneveléshez kötött gondolatokkal. Fontos továbbá, hogy vezető személyiség e, vagy inkább támogató szellemű. A tutor beválogatás, valamint a tutor-tutorált páros összekapcsolása során figyelemmel kellett lenni ezekre a szempontokra is.

6. diagram: A kérdőívet beküldő tutorok végzettségi megoszlása

Az 54 tutor közül 41 pedagógus, 4 coach, 4 intézményvezető, 2 pszichológus, további 1-1 fő gyógypedagógus, közoktatási szakértő és családmegerősítő szakember küldte meg az összefoglalt disszeminációját. Ebből is látható, hogy nagyon sokrétű a Tutor Programban résztvevő szakemberek egyedi háttere, és egyben másként is értékelhetik a disszeminációs szemszögű értékelést, témafeldolgozást.

Témacsomagok, melyeket a tutorok a disszeminációs beszámolóban kifejtettek:

1. A program fogadtatása – szülők, pedagógusok, tutoráltak, kortársak oldaláról
2. Tutor szerepe és a tutorrá válás folyamata
3. Egyéni és csoportos tutorálás
4. Az együttműködés személyes és online formái
5. Javaslatok a jövőre a tutorok tapasztalata alapján
6. Disszeminációs összefoglaló, tervek a továbbiakra a Tutor Programhoz kapcsolódóan

A disszeminációs pályázat keretében szakmai kérdések mentén dolgozták fel szakmai tapasztalataikat a bevont tutorok. A megadott témacsomagok alapján végeztük el a beérkezett dokumentáció elemzését annak érdekében, hogy minél tágabb szakmai ismereteink legyenek a

Tutor Program egyedi működéséről, a benne tevékenykedő szakemberek nehézségeiről, vagy éppen a kialakult jó gyakorlataikról, a tutoráltakkal való együttműködésről. Jelen beszámoló, kivonat célja, hogy egy tanulmányban összesítse az 54 tutor által összesen 993 oldalban megírt beszámolókat, tapasztalatokat, valamint az évek óta tutorként dolgozó tehetséggondozók javaslatait felsorakoztassa, összegezze, és a meglévő jó gyakorlatokat kiemelje.

Témacsomagok

Minden egyes tutori beszámoló külön-külön is információkkal teli, teljes egész szakmai produktum, mely a Matehetsz székházában papír alapon és elektronikusan az adatbázisában is megtalálható. A disszeminációs szakmai csomagok összehasonlító és elemző feldolgozása során olyan következtetések vonhatók le, amelyek a Tutor Program későbbi tevékenységére, tovább fejlesztésére, specifikus területű (pl.: hátrányos helyzetű tehetségek gondozása, segítése) szakmai munkájára is kihatással lehetnek. Az elemzést a programcsomagok szerint végeztük el.

1) A program fogadtatása – szülők, pedagógusok, tutoráltak, kortársak oldaláról és a tutoráltak egymásra gyakorolt hatása

„ A tehetség és a képesség az ember életében csupán egy olyan lehetőség, mint a párkapcsolatban a szerelem. Egy jó alap, de hogy sikerül-e kibontakoztatni, felvirágoztatni és életben tartani, az a mi felelősségünk egymással szemben is. ”

(Pilát Gábor)

A tutor fogalmának és tevékenységének meghatározásával új szerepkör, új fogalom született és került be a pedagógus társadalom fogalomtárába. Természetes és emberi reakció az újdonságtól félni, valamint szintén természetes és emberi reakció az újdonságot nyitottan, kíváncsian fogadni. A beszámolók mindkét oldalról tartalmaznak tapasztalatot. Függetlenül attól, hogy milyen minőségben – szülőként, pedagógusként, diákként – érintett a személy, változó fogadtatás jellemezte a kezdeteket.

Valóban nagy a felelősség, hogy egy jó lehetőség milyen személyiségű döntéshozóhoz kerül. Az elzárkózó reakció akár a tehetségek elkallódását is eredményezheti. A támogató hozzáállás pedig egész életen át tartó előnyhöz juttathatja a kiválóság-palántákat országszerte. Megnyugtató, hogy egy valódi értéket, minőséget idővel a kételkedők is, oldva valótlán félelmeiket felismerik, sőt támogatják.

Öröm az is, hogy a tutorok beszámolóiból kiderül, hogy nagyon sok esetben a kezdetekkor elegendő volt egy személyes találkozó a fogalmak tisztázására, kétségek eloszlatására, és megkezdődött a tutorálás tervezett folyamata.

Az első tutorálási évet egy kiemelt tutor nagy úttörő munkának nevezi. A rengeteg vélemény, tapasztalat és javaslat alapján tudott tovább formálódni, fejlődni a program.

„A második tutorálási évtől nagyot fordult a Tutor Program kereke, rengeteg diák szeretett volna részt venni a programban és az ország olyan területeiről is szerettek volna bekerülni, ahol az első évben még nem voltak tutor kollegák. Egyre népszerűbb lett a pedagógusok körében is a tehetségfejlesztés ilyen iránya, az elfogadás a program iránt egyre több kollegát vonzott a Tutor Programba. (...) a programban részt vevő tutoráltak vitték a program jó hírét szerte az országba. A Matehetsz jelentős kommunikációs munkájának köszönhetően több felületen jelent meg a program népszerűsítése / honlap, Facebook profil, média/. (2017 óta tutor – 43 tehetséggel foglalkozott – Hajdú-Bihar megyében)

Tutoráltak véleménye

Fontosnak gondolták a disszemináló tutorok, hogy megjelenítsék az általuk tutorált, és akár más, a tutoráltak számára szervezett programokba is bevont gyerekek véleményét, a program rájuk gyakorolt hatásának bemutatását.

Baranya megyéből a 2019/2020-as tutoráltak az alábbi visszajelzéseket adták tutoruknak arra a kérdésre, hogy hogy érzik, milyen volt a csoportjuk:

- Jó kis csoportunk volt, sikerült egy nagyon jó barátnőt szereznem. /16 éves lány/

- Összehozott bennünket ez a néhány találkozó, kifejezetten jó, értelmes társaság volt. /14 éves fiú/

- Mindenki a csoportból olyan szimpatikus, és ami nekem legjobban feltűnt, hogy céltudatosak, ezzel is ösztönöztek. /15 éves lány/

Látható, hogy a bevont gyerekek is pozitívan értékelték az együtt töltött időt, a programokat, kiemelve a társas kapcsolatokat, és ami kiemelten fontos, a motivációt.

A 2020/2021-es tutoráltak közül néhány visszajelzés:

- A csoportunkat elég jónak találtam, és bár nagyon elszoktam az idegenekkel barátkozástól, most nem esett annyira nehezemre, hogy ismerkedjek a program keretein belül. /18 éves lány/

- Szerintem jó csoport volt, különböző érdeklődésű emberekkel. Elég hamar megnyíltunk, így egyik találkozó sem volt kellemetlen. /16 éves lány/

- A program előtt már mindenkit névről ismertem, szerintem ezért egy kicsit könnyebb helyzetben voltam. Voltak meglepő (pozitív) dolgok számomra a többiekről, és szerintem a végére egy jó csapat lettünk. /16 éves lány/

A Tutor Program zárásakor az egyik tehetséges fiatal, aki tutora véleménye alapján maximálisan kihasználta a projekt nyújtotta lehetőségeket (mentorprogram, ösztöndíj, önismereti hétvége), több tehetségtámogató programban is részt vett a projekt időszaka alatt, bővebben is meg tudta fogalmazni azokat az előnyöket, pozitív hatást, amit kapott:

„Nagyon sokat köszönhetek a Tutor Programnak! Erősödött a kapcsolati tőkéim is. A program visszaadja az emberekbe vetett hitemet. Fontos volt, hogy láthattam, milyen sokszínűek vagyunk, és hogy ki miben tehetséges.” (Tutor Program tagja 2020-ban – Bács-Kiskun megyében)

A leírtak szerint látható, hogy az ösztöndíj pályázatban résztvevő, és ösztöndíjban részesülő tutoráltak hálásak, hogy megkapták azt a fajta anyagi támogatást, amely nagy terhet vett le a család költségvetéséről, és elősegítette a további fejlődésüket, még a nehezebb, a pandémia okozta körülmények között is. Ennek kapcsán így fogalmazott az egyik tutorált:

„Ami nagyon tetszett, az az, hogy lehetőségem volt új embereket megismerni. Sajnos mivel a vírus közbeszólt, nem tudtunk sokszor találkozni. Viszont amikor tudtunk, azok nagyon jók voltak. Igaz, hogy eleinte kicsit szótlanok voltunk, de én ettől függetlenül élveztem... A pályázat nélkül nem lehetett volna ilyen gyönyörű rózsafa furulyám.”

(Tutor Program tagja 2020-ban – Somogy megyében)

A tutoráltak egymásra gyakorolt hatása

A diákok természetes korosztályos kapcsolataikban is nagy hatással vannak egymásra. A tutorrendszer sajátos jellemzője, hogy az egy tutorhoz került diákok irányított csoportmunkákban is érvényesülhetnek, inspirálhatják egymást, megtanulhatják az együttműködés fontosságát: tehetségterülettől függetlenül alapvető fontosságú, hogy a visszahúzódóbb tehetség is kibontakozhasson a társas kapcsolataiban. Ennek elősegítésére egy tervezett, szakmailag kidolgozott, biztonságos, „csapatmunka-műhely” program áll rendelkezésre a kijelölt tutor vezetésével. A disszeminációban részt vevő tutorok közül volt, aki kiemelte ezen csoportos tutorált műhelyek fontosságát és szakmai tartalmi elemeire is fókuszált. Az alábbiakban Fejér megyéből így tudósított ebben a témában egy tutor:

„...feltűnt, hogy a robotikával foglalkozó tutoráltjaimnak nagy igénye volt az együttműködésre, hiszen csapatokban versenyeztek. Hogy segítsek nekik a versenyekre való készüléskor, kerestem olyan játékokat, feladatokat, amelyek az együttműködést fejlesztik. Azt tapasztaltam, hogy

nagyban segítette a fejlődésüket, s nem csak nekik, hanem a többieknek is. Ezért a következő tutorálási időszakban már tudatosan terveztem ilyen foglalkozásokat.

A tudatos tervezésnek meglett az eredménye, a második csapatom sokkal jobban összekovácsolódott, attól függetlenül, hogy online tutorálásban részesültek. (...)

De nem csak a szakmai munkában volt tapasztalható együttműködés a tutoráltjaim között, hanem az önismereti fejlesztés területén is. (...)

A Belbin-teszt kitöltésével felmértem mindkét csoportomat, hogy a csapatban milyen szerepet töltenek be. Egy foglalkozás alkalmával megbeszéltük, hogy ki mit gondol az eredményről, mennyire tartja azt realisnak. Nagyon nagy érdeklődéssel töltötték ki tutoráltjaim a kérdőívet, s elmondásuk szerint nagyon hasznos is volt.” (2019 óta tutor – Fejér megyében)

A csoportos foglalkozásoknak nem csak a tutor által szervezett egyéni formái szerveződtek és alakultak, hanem a Matehetsz által központilag szervezett szakmai alapú csoportos programok is, többek között az önismeretre építő tematikus hétvégék, táborok. A programok megvalósítása is erős hatást gyakorolt a tutoráltakra a tutorok véleménye alapján:

„Az élményhétvégéken és a nyári táborokban önismereti, önbizalom erősítő és tehetségfejlesztő foglalkozások nyomán a csoporton belüli viselkedésük is megváltozott. Azok a tutoráltak, akik részesei lehettek ezen programoknak sokkal nyitottabbak lettek önbizalmuk megerősödött és motiváló hatással bírtak társaik között.” (2017 óta tutor – Hajdú-Bihar megyében)

A tehetséges, különleges, sikeres diákok gyakran találkoznak azzal a nehézséggel, hogy nehezebben csatlakoznak kortársaikhoz. A kidolgozott Tutor Program erre is nagy hangsúlyt helyezett, aminek beválását megerősítette az, hogy a visszajelzések alapján a tutorcsoporton belül szellemi és emberi értelemben is társakra találhattak.

„Az osztályközösségben megtapasztalt nyílt, vagy burkolt támadások, kiközösítések, amelyek a szorgalmukkal, az intelligenciájukkal, a tehetségükkel, a különlegességükkel vannak kapcsolatban, mind feldolgozásra, és feloldásra kerültek a közös beszélgetések során. Az, hogy elmondhatták, és megértő fülekre találtak, már tompította az eset élet, a „túlélési” technikák pedig felvértezték őket a jövőre nézve.” (2020 óta tutor – Bács-Kiskun megyében)

2) A tutor szerepe és a tutorrá válás folyamata a beérkezett disszeminációs leírások alapján

„Ha hajót akarsz építeni, ne dobold össze az embereket, hogy fát gyűjtsenek, és ne adj nekik feladatokat. Inkább tanítsd meg nekik, hogyan vágyakozzanak a tenger mérhetetlen végtelensége iránt.”

(Antoine de Saint-Exupéry)

A fenti idézettel a tutor-tutorált kapcsolatot szemlélteti a pályázati anyagot beküldő egyik tutor. Tulajdonképpen ennek példájára történt a tutorrá válás folyamata is a Matehetsz által biztosított képzéseken. A tutori felhívásra jelentkezőkben kivétel nélkül megvolt egy olyan különleges belső motiváció, ami speciális és kiemelkedő a tanítással, fejlesztéssel, tehetséggondozással foglalkozók körében. Kivételes emberek, akik elkötelezettek, segítőkészek, és szakmaiságuk vitathatatlan. Fogalmazhatnánk úgy is, hogy a Matehetsz a tutoraiban is tehetségekre lelt. Olyan feladatra, kihívásra jelentkeztek, mely egy új szerep megformálását, annak megtanulását vetítette elő. „Szokatlan szerepkör”, „új perspektíva”, „önmegvalósító folyamat”, „teljesen új szerep az oktatásban és a tehetséggondozásban” „szélmalomharc”, „sötétben tapogatózás...” és hasonló gondolatokkal hivatkoznak a tutorok a kezdetekre.

„Tutorságom története úgy kezdődött, mint a népmesék: Három próbát kellett kiállnom, hogy méltó legyek a feladatra. Szakmai körökben, a munkahelyemen a kollégáim és a feletteseim jó szemmel nézték, hogy a tehetséggondozás területén tevékenykedem (...)

A családom már megszokta, hogy mindig képzem magam, de az, hogy háromfordulós a megmérettetés, és hogy utána szintén háromkörös képzés is van, ez számukra is azt bizonyította, hogy itt komoly dologról van szó, ennek súlya van. Bekerülésemkor büszkék voltak rám, és én is büszke voltam magamra!” (2020 óta tutor – 8 tehetséggel foglalkozott)

Ebben az érzésben a tenger mérhetetlen végtelensége utáni Exupéry-féle vágyakozás teljes mértékben fellelhető, valamint megmutatja, hogy nagyfokú önállóságot, rugalmasságot, tanulásra nyitottságot, hajlandóságot a változásra, megújulásra, és fejlődést várt el a tutor-szerep elsajátítása, kidolgozása a jelöltektől. A tehetséggondozást, a „tutorgondozást” ebben a Tutor-Matehetsz kapcsolatban a Matehetsz végezte, képzésekkel, esetmegbeszélésekkel, műhelyekkel, és folyamatos kapcsolattartással.

„Mindaz, amit a felkészítésen tanultam, formálatlanul gomolygott bennem...nem voltam azzal tisztában, milyen eredményt tudok ebben a munkában elérni. Segítségemre voltak azok a

rendezvények, esetmegbeszélések, ahol más tutorokkal is találkozhattam.” (2020 óta tutor – 5 tehetséggel foglalkozott)

A Tutorhálózat tagjai kivétel nélkül így érznek, véleményeik alapján az eszmecserékből, információk, ötletek önzetlen megosztásából példás együttműködő szellemi közösség jött létre országszerte.

„Pedagógusként nehezen tudtam a programba kerüléskor elképzelni, hogy tudom majd megvalósítani a tutori szerepben azokat az elvárásokat, feladatokat, amelyek a képzés során megfogalmazódtak. Aztán a munka megkezdésekor eleve olyan helyzetbe kényszerültem, ami kimozdította a hagyományos iskolarendszer kereteiből. Így ösztönösen, a megszerzett ismereteket felhasználva és a folyamatos önképzésnek köszönhetően már nem okozott problémát a feladat megfelelő teljesítése. Ennek érdekében folyamatosan tájékozódtam és olvastam a tapasztaltabb kollégák által megosztott jógyakorlatokat. Kapcsolatban voltam más tutor kollégákkal, akikkel megbeszéltük a nehézségeket, átadtuk a megszerzett tapasztalatokat. Figyelemmel kísértem a Matehetsz különböző fórumait.” (2020 óta tutor – 1 év tutorálás)

Mint látható, a véleményekből hangsúlyosan kiemelődik a hálózatosodás mintája, a jó gyakorlatok megosztása, a rossz tapasztalatok és megoldáskeresés módszertana, valamint a látható alapos tudás és felkészültség is. Mindezeket kaphatták egymástól, valamint a hálózatban részt vevő Matehetsz munkatársaktól, szakemberektől is. Szintén alátámasztva a közös fórum létjogosultságát a kapcsolattartást, együttműködést nagyon fontosnak véli az is, aki egészen a kezdetektől, 2017 óta tutor, és kiemelt tutorrá is vált az évek során:

„A tutorok személyesen is átéltek szakmai kritikákat pedagógus kollégáiktól, sokszor kellett megerősíteni egymást az esetmegbeszélések alkalmain. Újra és újra tisztázni kellett, tutoraink számára a tutor szerep szakmai szempontok alapján történő elhatárolódását más pedagógus szerepektől. Az eltelt évek alatt én is „növekedhettem” és fejlődhettem együtt a programmal, sok kiváló kollégát és szakmai mentort, segítőt ismerhettem meg a tehetséggondozás területéről. A későbbiekben már nem is volt kérdés számomra, hogy szakmai tudásomat gyarapítva, a pedagógus szakvizsgát tehetséggondozás és tehetségfejlesztő szakirányon végezzem el, melynek köszönhetően ECHA diplomát vehettem át és később felvételt nyerhettem a MTT tagjai közé. A Tutor Program második felétől, tapasztalataimat a tehetséggondozás területén kamatoztathattam és regionális vezető tutorként is segíthettem kollégáimat és a programot munkámmal. A program lezárásaként teljes mértékben elkötelezett tehetségbaráttá és

tehetségsegítő szakemberré válhattam.” (2017 óta tutor – kiemelt tutor – 43 tehetséggel foglalkozott)

A tutor személyisége komplex és izgalmas: önmagában mindenki egyedi személyiség és ezzel egyedi tutorrá válik, kreativitással önmaga színezi a tutor-karaktert, és teszi izgalmassá, érdekessé a menedzsment jellegű küldetést. Függsz a kialakult karakter a tutoráltak személyiségétől, a rendszeres önképzéstől, alakul, akár a tészta a kenyérsütés göröngyös fázisai során. Mindenképpen szükséges a folyamatos alakulás és attitűdváltás, hiszen a tutorok egyedi személyiségjegyei, valamint a korábbi napi felkészültsége e feladathoz speciális elvárásokat támaszt. Lássuk egy pedagógus tutor véleményét:

„Ne felejtsük el azt, hogy más pedagógustársamhoz hasonlóan én is pedagógusként fogtam bele a tutorságba. A pedagógusi hivatás sokféle tevékenységet foglal magába. Adminisztrátor, terapeuta, játszótárs, jóbarát, pszichológus, szülő, ismeretközli, nevelő.....ezekből a szerepekből mind kell meríteni egy egységet és akkor az egyenlet túloldalán megkapjuk a pedagógust. A jó tutor is merít ebből a tengerből, a sokféle szerepből, csak az ismeretközlése nem szaktárgyi, hanem menedzsment jellegű. Meg kell próbálni szakítani a pedagógia szaktudományos eszköztárával és egy másfajta kompetenciát magas szintre fejleszteni. Képesnek kell lenni felismerni és támogatni a tutoráltak erősségeit és gyengeségeit egyaránt. Ismerni kell a hazai és külföldi tehetséggondozó programokat, lehetőségeket. Képesnek kell lenni felismerni, ha változik a tutoráltak motivációja és érdeklődése, ismerni kell az esetleges okokat és együtt gondolkodva újabb lehetséges utakat kell megfogalmazni.” (2017 óta tutor – 38 tehetséggel foglalkozott)

Mégis a szerep kereteit a Matehetsz által központilag elvárt, megfogalmazott feladatok egyértelműen meghatározták, és igyekeztek ennek különlegességét megfogni, a szerepkörüket megformálni, hogy a tutoroknak ne a saját szakmájuk, hanem a megállapított keretrendszer adja a feladat középpontját. Fontosnak gondolták a disszeminációk során, hogy ahogy a feladatuk elkezdődött, sok esetben lett elkülönítve a tutor és mentor szerepkör megfogalmazása, hiszen a mentort inkább egyfajta szakterületi támogatónak, míg a tutort inkább egy szakterületek közötti „életviteli menedzsernek” is tekinthetjük:

„Úgy gondolom, hogy a tutori szerepértelmezés folyamatos szem előtt tartása azonban a tutor személyére is vonatkozik. Mi magunknak is folyamatosan figyelniünk kellett arra, hogy maradjunk a tutori szerepkörben és ne váltsunk szakterületünkhöz köthető mentori vagy tanácsadói, fejlesztői szerepekre. Ez nem is olyan kicsi kihívás, mert bizonyos helyzetekben

szinte automatikusan hoznánk a megoldásokat és tutori szerepkörünket átlépve már tehetséggondozóként vagy fejlesztőként nyilvánulnánk meg. Tapasztalatom szerint a tutori szerepkör szerves része a tehetségsegítő munkának és a tehetséges fiatalok tehetségfejlődésében fontos szerepe van a tutornak. Úgy gondolom, hogy a tutori működésünket az elméleti ismeretek megszerzésén túl, a gyakorlatban szerzett tapasztalattal folyamatosan fejleszteni kell. A tutorrá válás is egy folyamat, amit a diákok, a pedagógusok, szülők, tutortársak reflexiói és saját önreflexiónk folyamatosan formál. A tutori munka során jó fejlődési lehetőséget nyújtott a tutorok hálózatának együttműködése, a tutorok találkozói, ahol jó előadásokat hallhattunk, fejlődésünket biztosító tréningeken vehettünk részt, tapasztalatot cserélhettünk.” (2017 óta tutor – 38 tehetséggel foglalkozott)

A tutorálás sikerét a bizalmi viszony kialakulása szinte meghatározza. A bizalmi környezet és kapcsolat kialakulásának első alappilléret a tutor és tutorált közötti minőségi kapcsolódás adja. Ahhoz, hogy a megfelelő bizalmi háttér és kapcsolat kialakuljon az játszott nagy szerepet, hogy az együttműködés sajátos kerete egy mellérendelő viszony megszületését feltételezte. Nem tanár-diák kapcsolat, nem szülő-gyermek kapcsolat, mégis egy felnőtt-gyermek (fiatal felnőtt) közötti kapcsolat kellett, hogy kialakuljon, ami nagyon különleges, hatékony, és egyben biztonságos közeget tudott adni a tehetség egyedi kibontakozásának. Egy elfogadó felnőtt stabil szerepe, aki tudásával, ismereteivel, tájékozottságával irányítottan, egyénre szabottan foglalkozik egy rábízott önálló személyiséggel. Így fogalmaz ezzel kapcsolatban a disszeminációs pályamunkájában egy tutorunk:

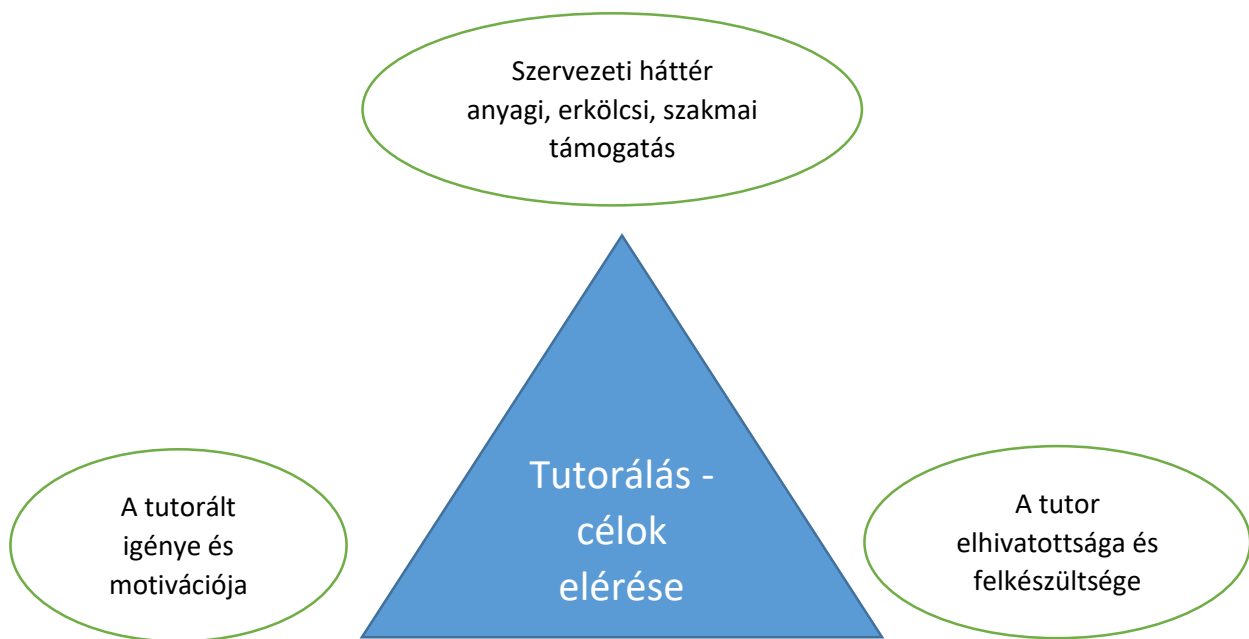
„Az általam tutorált gyerekek körében általános volt, hogy nem találtak még hasonló szerepben megjelenő felnőttel az életükben. Annyira be van ivódva az életükbe, hogy alá- és fölérendelt viszonyokban élnek, hogy eleinte többen nem tudták értelmezni, hogyan is kellene hozzám viszonyulniuk. Nem igazán értették, mi az én tutori szerepem a folyamatban, így ez mindenképpen tisztázásra szorult. Ennek a szerepnek a megértetése és elfogadtatása néhány tutorálttal kissé nehezebben sikerült, másokkal könnyebben ment.

Az én célom az volt, hogy olyan szerepkört alakítsak ki, amelyben egy bizalmi viszonyban tudunk együtt dolgozni, ugyanis ez nagymértékben megkönnyíti a közös munkát.” (2020 óta tutor – 5 tehetséggel foglalkozott)

Egy másik tutor pedig megfogalmazza, hogy csak a biztonságot nyújtó egymás mellé rendelő szakmai kapcsolat lehet hatékony egy kiemelkedő diák tehetségfejlesztési folyamata számára:

„Tutorként különböző szerepeket töltöttem be a tanulókkal való együttműködés során. A legfontosabb szerep a tutor tehetségsegítő szerepe. Közös pont a tutoráltaknál, hogy mindenki valamiben tehetséges, kiemelkedő. Ezt a környezetük gyakran furcsán reagálja le, ami befolyásolja személyiségük, önértékelésük pozitív fejlődését. A reális önkép, önismeret megfelelő kialakításában, a tanuló erősségeinek, gyengeségeinek harmonikus fejlesztésében meghatározó szerepe van a tutornak.” (2020 óta tutor – 5 tehetséggel foglalkozott)

Fontos azt is kiemelni, hogy az egymás mellé rendelési viszony, a bizalmi helyzet és a támogató környezet szükségszerű, de mindenképpen célok kitűzése is szükséges a feladat ellátásához. A célok egy háromszög csúcsait aposztrofálják: a tutorált igénye és motivációja az egyik sarokban, a tutor elhivatottsága és felkészültsége a másikban, míg a harmadik sarokban a szervezeti háttér, az anyagi és erkölcsi, valamint szakmai támogatással elengedhetetlen. A további hatások a háromszögön kívülről érkeznek, azonban a tutorálás folyamata ebben rögzíthető:

„Tutorként arra vállalkoztam, hogy a diák igényeit, a Matehetsz és a kapcsolati hálóm által felkínált lehetőségeket összekapcsoljam.”

Mindeddig arra fókuszáltunk az elemzés során, hogy a tutorok hogyan látják és véleményezik a tutorálás szakmai folyamatait. Néhány gondolat azonban született arról is, hogy a bevont tutoráltak számára mit jelent ez a folyamat, mit adott a lehetőség számukra: hogy a diákok szemszögéből hogyan értelmezhető a tutor szerepe az alábbiakban nagyon tisztán olvashatjuk:

„Az első találkozás alkalmával szembesültek az élő ttorral, velem, aki személyiséggel kezdtem kiszínezni az általuk elképzelt bizonytalan képet. Leginkább egy olyan kapcsolattartó személyként azonosítottak, aki személyes figyelemmel kíséri őket a tehetségterületükön, tájékoztatja őket a támogató szervezet nyújtotta lehetőségekről (támogatás, mentorálás, élményhétvégék, nyári táborok, ösztöndíj-pályázat, találkozók, egyéb pályázatok), akivel a projektbe történő belépés után havi szinten tartották a kapcsolatot. Egy olyan személy, aki kíváncsi a személyiségekre, céljaikra, jövőbeli elképzeléseikre. Akit érdekel a vele kapcsolatban álló fiatal tehetségterülete, de nem szakértője annak, és abban való fejlődését nem tudja segíteni, csak közvetett módon. Aki kíváncsi a fejlesztendő területekre is, mert tud ajánlani megoldási alternatívákat. Mivel a személyes kapcsolattartások színhelye az iskola volt, kicsit egy speciális tanár szereppel is azonosítottak, akivel nem az érdemjegyek mentén működtek együtt, hanem a kommunikációs készségüket gyakorolták vele.”

Jó volt látni azt, hogy a tutoráltak visszajelzései pozitívak, számukra megerősítő és ösztönző volt az, hogy valaki személyesen csak velük foglalkozott, támogatta elképzeléseiket, előmenetelüket.

Ahhoz azonban, hogy a tutoráltak számára a legmagasabb színvonalú szolgáltatást nyújthassák, a tutoroknak több szempontú felkészültségre volt szüksége: tutor szerep leválása nemcsak a pedagógusi szerepről szükséges, hanem akár egy szociális munkás szakember részéről is kíván pontosítást:

„Számomra a tutorálás során a szociális szakember tevékenységrendszerét kellett elkülöníteni a tutorálás feladatkörétől. Nagyon sok munkamódszert tudtam alkalmazni a szociális segítő eszköztárából, de szükséges volt számomra az is, hogy megfogalmazzam a speciálisan tutorálási kérdéseket. Az egyik ilyen tényező a kapcsolat minőségével kapcsolatos énfeltárás mélysége. Míg a segítő kapcsolatban a szakember, bár a személyiségevel dolgozik, háttérben marad, a tutorálás folyamatában nagyobb szerepet kap a közös élmény, az élménymegosztás, ami feltételezi a tutor feltárulkozásának nagyobb jelentőségét. (...) Több évtizedes segítő munkával a hátam mögött a szociális munkás szerep és a tutor szerep összevetését végeztem el. A szociális munkás olyan segítő szakember, aki a hozzá forduló klienst egy pontosan megtervezett segítő folyamaton keresztül képessé teszi arra, hogy saját maga megoldást találjon a problémáira. Ez a definíció tulajdonképpen a tutor munkájára is alkalmazható azzal a különbséggel, hogy a tutorálást igénylő fiatal képessé tévése elsősorban önmaga megismerésére irányul. A tutorált a növekvő önismeretének birtokában könnyebben megbirkózik azokkal a feladatokkal, amelyeket tehetsége kibontakoztatásának céljából maga

elé kitűzött. A tutorálás során a „probléma” a sikeres önmegvalósítást jelenti, bár sokszor maga a megnyilvánuló tehetség is jelenthet akadályt a fiatal beilleszkedésében, akár az oktatási rendszerbe, akár a társas kapcsolatokba.” (2019 óta tutor – 13 tehetséggel foglalkozott)

A magabiztos, megerősödött és sokoldalú tutor szerepről is írnak a tapasztalatszerzés után a tutor hálózat tagjai a disszeminációjuk kapcsán, ahol látható, hogy a tutorok egyéni fejlődése és információ éhsége is elindult egy úton:

„Szakmai fejlődésem szempontjából a tutorság egy nagy mérföldkő, hiszen egy országos szövetség több éven át tartó szakmai tevékenységébe való bekapcsolódás egyrészt szakmai kihívást, másrészt pedig megtiszteltetést jelentett. Büszkeséggel tölt el, hogy részt vehettem a programban, úgy érzem, megérintett a tehetségekkel való közös munka. Folyamatosan keresem a szakmai lehetőségeket, amelyek a tehetséggondozással kapcsolatosak, önfejlesztésem jelentős részét a tehetségkonferenciák, szakmai és nyílt napok, továbbképzések teszik ki.” (2020 óta tutor – 8 tehetséggel foglalkozott)

A szakmai út az egyéni komfortzónát is átlépte több esetben, ami a szakemberek rugalmas hozzáállását és felkészültségét bizonyítja:

„Személyes határaitam is átléptem a Tutor Program során, mert mindig tartottam a „nyilvános beszédektől”, de tutorként egy alkalommal rövid ismertetőt kellett tartanom a tutori munka rejtelseiről leendő tutor társaimnak, majd szülői fórumokat.” (2017 óta tutor – 46 tehetséggel foglalkozott)

A disszeminációs csomag záró mondatát mindenképpen az alábbi idézet adhatja, ami megmutatja, hogy a tutorok felkészültsége folyamatosan zajlott, hogy a kapott információk és a tapasztalat beépült a munkájuk során, és ennek tudatában végezték tutorálási feladatukat.

„A tutori munkámban sokat fejlődtem a két év alatt. A kezdeti bizonytalanságokat felváltotta a magabiztosság és a céltudatosság, tudtam, mit miért teszek.” (2019 óta tutor – 12 tehetséggel foglalkozott)

3) Egyéni és csoportos tutorálás

A disszeminációs kérdések összeállítása során figyelemmel voltak a szakértők arra, hogy rákérdezzon a kérdőív a speciális fejlesztési témakörökre is, hogy az egyéni és csoportos programok mennyiben mozdították elő a közös munkát a tutorálás során.

A Tutor Program tervezése és szakmai kialakítása során tervezett egyéni fejlesztések, valamint tématerülettől, kortól, nemtől független csoportos programok együttesen határozzák meg a tutorálás feladatrendszerét. A beküldött dokumentumok alapján látható, hogy a több éves tapasztalat, valamint a speciális pandémiás helyzetre is reflektáló jó gyakorlatok tárháza előre mozdítja a tutorrendszer egészének szakmai keretrendszerét.

„Egy remek tanárral eltöltött egyetlen nap többet ér, mint ezeréves szorgalmas tanulás.”

- mondja a japán közmondás.

Alátámasztja ez azt a szakmai együttműködést, amely felbecsülhetetlen értékű: 11 hónapos, személyre szabott egyéni figyelem, tehetségsegítés. A japán közmondás tartalmi megjelenése köszön vissza azokban az esetekben is, amikor egy-egy jó tanács, tutori javaslat, a pályaválasztással vagy egyéni és csoportos megmérettetéssel kapcsolatos jó gondolat meghatároz akár sorsdöntő kérdéseket a gyerekeknél.

Fontos kiemelni az elemzés alapján, hogy a tehetségek nem vesztek el, nem morzsolódtak le a tutor aktív, hozzáértő munkája során, sőt, olyan stabil alapot kaptak a résztvevő tutoráltak az önismereti, kommunikációs, tehetségmenedzsmenti keretek között, hogy sok fiatal esetében az önkiteljesedés folyamata elindult, megszilárdult, amely elengedhetetlen alapja a tehetség kibontakozásának.

„Az önmagunkra ébredés, amikor elkezdünk a nekünk megfelelő módon "működni", nem automatikus folyamat. Inkább a szüléshez hasonlítható: nagy erőfeszítés és erőlködés szükséges, mire rácsodálkozhatunk a fantasztikus eredményre. Nem merül ki a magabiztosságban és a cselekvésre való hajlandóságban sem. Megtörténhet viszont bármikor, vagy soha.” - mondta David Brooks pszichológus, író, a reális önkép fogalmi szakértője.

Országszerte a tutorhálózat tagjai azon dolgoztak 2017-2021 között, hogy a rájuk bízott fiataloknak olyan ismereteket és fejlesztést adjanak, amely Brooks gondolatai nyomán a

tutoráltak számára megadja a befektetett munka után az egyéni kiteljesedés, a valós önkép kialakulásának, és további fejlődésének lehetőségét.

A konkrét tutori munka során a rendelkezésre álló időben négyszemközti egyéni, és csoportos munka megvalósítására kidolgozott alapszabványt állt a tutorok rendelkezésére. A beérkezett dokumentumok alapján látható, hogy a módszerek és protokollok helyzet adta előnyeiket a tutorok kihasználták, nagyfokú hatékonysággal működtették a tutorálás során. Az esetleges hiányokra a gyakorlatban figyeltek, és munkájuk során illetve a disszeminációs anyagban tett javaslataikkal tökéletesítették is a Tutor Hálózat munkáját.

A tutori felhívásban, és a tutorok számára kiadott protokollokban megfogalmazott feladatok között az alábbiak érintik az egyéni és csoportos tutorálás témakörét:

- A tutor – értő figyelemmel, segítő beszélgetések során – segíti a tutorált tanuló tehetségének kibontakoztatását; az egyéni személyes találkozók száma egy naptári évben a lehetőségek figyelembe vétele mellett kb. 10 alkalom. Ezekről az alkalmakról a tutorok a MATEHETSZ által biztosított elektronikus felületen hónapról hónapra részletesen beszámoltak tutori beszámoló formájában.
- Közreműködik a tutoráltak egyéni fejlesztési tervének összeállításában, valamint egyénileg segíti, támogatja a tutorált fiatalokat az egyéni fejlesztési tervük megvalósításában.
- Különböző kommunikációs csatornákon folyamatos kapcsolatot tart a tutorált fiatalokkal, az egyéni beszélgetések mellett motiváló beszélgetéseket is vezet számukra kiscsoportos formában.

A disszeminációs anyagok alapján a tutorok gyakorlati tapasztalatai azt mutatják, hogy a két különböző típusú foglalkozás jól kiegészítette egymást: olyan komplex tehetséggondozó munka valósult meg, melyben a fiatalok számára is világossá vált, hogy az egyéni tehetségterület, és a kimagasló eredmény akkor igazán értékes, ha csoportban is képes együttműködni, illetve amennyiben a tehetsége, erősségei a közös célokhoz is hozzátesznek.

A kialakuló tutor-tutorált viszonyok fontos pillére volt a csoport foglalkozások során megvalósuló és kialakuló bizalmi és felszabadult légkör, mely a tutor és a tutoráltak között, valamint a tutoráltak egymás közti viszonyát is meghatározta.

Sok esetben látható, hogy a bevont tutorált tehetségnél a sikerek elérésére fordított idő és energia miatt kimaradt kortársi kapcsolatok hiánya miatt is szükség van a csoportos

programokra. A tutoráltak több esetben csodálkoztak rá társaik nagyszerűségére, az érdeklődési körüktől eltérő különböző tehetségterületekre, és arra is, hogy az izoláltság, a sikeresség „magánya” a hétköznapi iskolai, vagy iskolán kívüli világban nem egyedi.

A tutor és a tutorált együttműködésének másik fontos pillére az egyéni tehetségfejlesztés. Egyéni fejlesztésre nagyon sok lehetőséget kínált a Tutor Program: megvalósultak nyári táborok, pályaorientációs tanácsadások, egyéni tehetségtanácsadás. A személyes és bizalmi légkör kialakításában a tutor személye volt a legmeghatározóbb az elemzés alapján. Az egyéni fejlesztés során a tutoráltra így valós és teljes figyelem összpontosult, ami meghatározhatta a ttorral való bensőséges viszonyt. A tutoráltak nem érezték a tanár-diák függőséget, mivel a tutor nem a tanára volt, hanem egy külső támogató személy, illetve a találkozások többnyire nem iskolai környezetben valósultak meg, oldva így a szorongást, az elvárasi keretrendszeren kívüliséget.

A disszeminációs elemzés során kialakíthatók fogalomkörök, általánosítható elemek, azonban az esetelemzés is alátámasztja a korábbiakban leírtak szerinti szakmai alapvetést, miszerint az egyéni és csoportos tehetségfejlesztő foglalkozások legnagyobb fokú hatékonysága együttesen érhető el.

Az egyéni együttműködésről

Az egyéni együttműködő munka több fázisra volt bontható egy tutorálási év alatt. Az együttműködés kezdeti szakaszában a program egészének megismerésén, és a tutorálási folyamat megértésén túl a program részleteinek áttekintése, illetve a tutor személyének az elfogadása volt a cél. Az egyéni együttműködés hagyományos keretek között mindig a tutor és a tutorált személyes kapcsolatán múltott. A disszeminációs leírásokban többen jelezték, hogy a kezdeti együttműködésnél a személyes kontaktus, a személyes szimpátia, illetve a személyek közötti közvetlenség fontos tényező volt. Figyelemmel kellett lenniük arra, hogy az egymásra hangolódás, az egymás személyiségének megismerése a legfontosabb.

Az egyéni együttműködés sikeressége a tutoráltakat érintő közvetlen és közvetett külső környezet, a kortárshatások, a szülői attitűd, a pedagógusi hozzáállás, az egyedi környezet megismerésén is múltott. A tutor feladata volt, hogy mindezen hatások mellett, vagy ellenére támogató közeget biztosítson a tutoráltjai számára. A támogató közeg hiányában ez a feladat nehezebb, a tutorált biztonságérzete, önismerete, motivációja is csökkenhet. A nem megfelelő környezet kialakulása a szakmai munkát hátráltatja, a tutorált programban való részvételének eredményességét csökkenti.

Az egyéni együttműködés, a tutor és tutorált jó kapcsolata a program teljes időszakában meg kell, hogy maradjon, ennek hiányában a befektetett közös munka sem éri el a várt eredményt.

A csoportos együttműködésről

A csoportos együttműködés, a csoport ki- és megalakulásának folyamata a hagyományos keretek között több tényezőtől is függhet. Fontos lehet a csoport tagjainak a korcsoportos összetétele, illetve a tutoráltak tehetségterületei, valamint a szocializációs háttér is. A résztvevők alakítják ki a csoport kohézióját, a csoport típusát.

A Tutor Program kezdeti ismerkedési szakasza után – a program adta keretek között – zajlott az egyéni tutorálási folyamat mellett, azzal párhuzamosan a csoportos együttműködés is.

A csoporton belüli együttműködés minden esetben a tutor és a tutoráltak egymás közötti jó viszonyától is függ mind vertikálisan, mind horizontálisan. A tutor vezető szerepet tölt be a csoport életében, de a lazító, feltöltő programok lelkes szervezője is egyben. A leírtak szerint látható, hogy a tutor személye hatással van a csoport kialakulására, és – akár a programot követően is – a csoport további működésére.

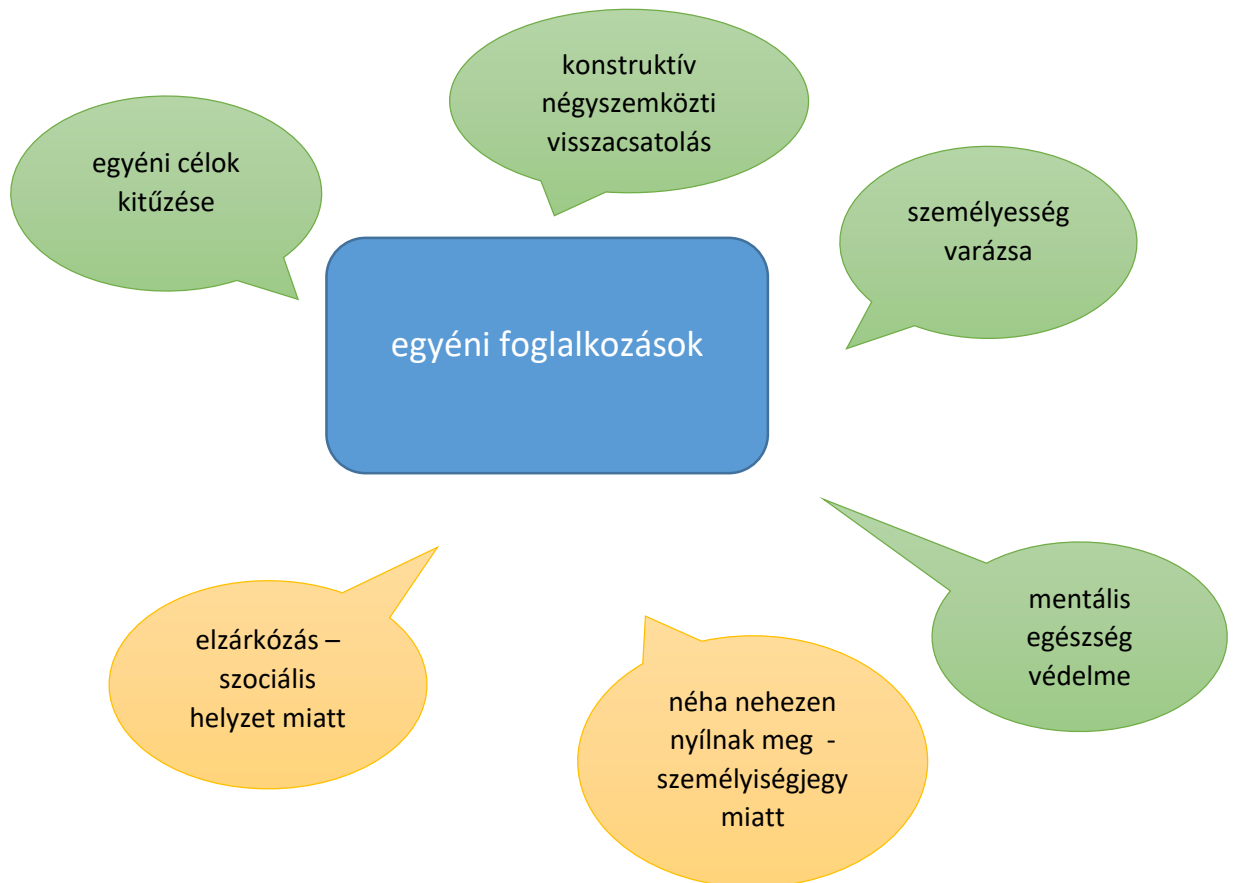
A Tutor Program kapcsán a hagyományos keretek között a csoporttalálkozók általában különböző közös programok köré szerveződtek. Ezek a programok legtöbbször kulturális, természettudományi programok voltak, vagy csak egy jó társasjátékkal eltöltött délutáni alkalom is lehetett, de minden esetben segített abban, hogy a csoport tagjai egyre jobban megismerjék egymást személyesen is. A kisebb, fiatalabb tutoráltak felnéztek nagyobb társaikra, motivációt, ösztönzést, kitartást tanulhattak egymástól. Az idősebb tutoráltak viszont láthatták, hogy milyen lelkesek és odaadóak a kisebbek egymás között, vagy akár saját tehetségterületükön.

Általános tapasztalatok az elemzés alapján

A disszeminációs dokumentumok alapján látható, hogy mind az egyéni, mind a csoportos foglalkozások során felmerültek pozitív, illetve hátráltató tényezők is. Az egyéni fejlesztések során lehetőség volt a tutorált egyéni céljait meghatározni, folyamatos fejlődését nyomon követni, valamint fejleszteni a tutor-tutorált személyes kontextust is. A tehetségterületi előrelépés mellett a tutoráltak személyes jóllétét is szem előtt lehetett tartani, például a sportot, a szellemi frissen tartás lehetőségeit, a mentális és testi egészség nevelését, az egészséges étkezést. Vannak azonban az egyéni fejlesztéseknek zökkenői is, amennyiben a tutorált egyéni személyiségjegyei, vagy az őt érő környezeti hatások hátráltatják a munkafolyamatokat. Sok

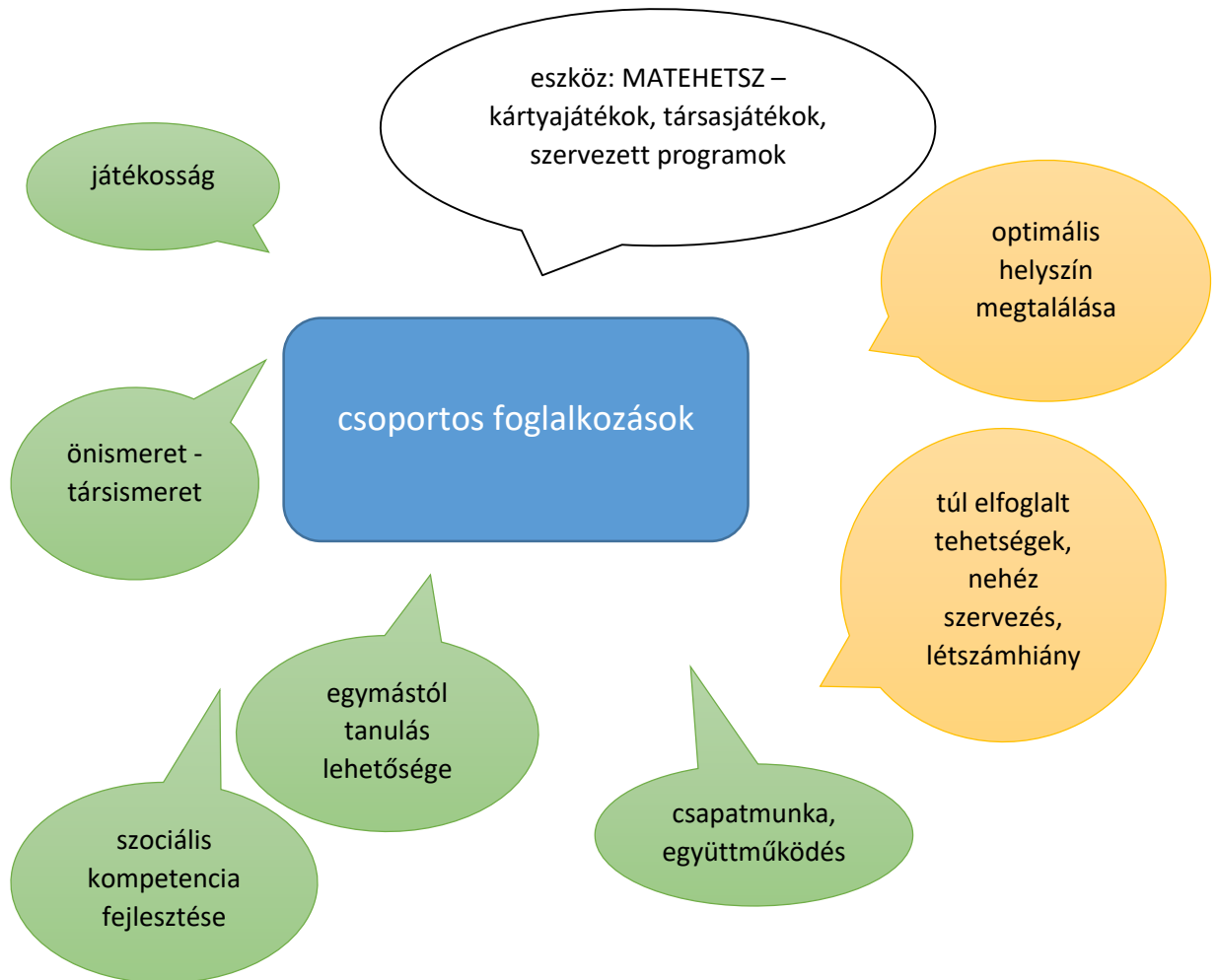
esetben ez a fajta elzárkózás a szociális háttérre volt visszavezethető, ami az elemzés alapján előremutatóan jelzi, hogy a valamilyen hátránnyal küzdő tutorált esetében még több egyéni figyelemre, speciális odafigyelésre van szükség.

A disszeminációkban felmerült általános előnyök (zöld) és hátrányok (sárga) az egyéni foglalkozások során:

A csoportos fejlesztések során visszakövethető, hogy a résztvevő tutoráltak társas kapcsolatai fejlődtek, önismeretük javult. Megtanultak csapatban dolgozni, egymással együttműködni, a közös célokat csoportban megvalósítani. Fontos volt a játékosság, közösségépítés, a szocializációs képességek fejlesztése, az emocionális és szociális területek erősítése is. A csoportos programok során nagyon sokat tanultak egymástól is a tutoráltak, függetlenül a korcsoporttól, vagy érdeklődési körtől. A csoportos programok megszervezése azonban okozhat problémát, hiszen több személy időpont egyeztetését kell lebonyolítani, valamint a korábban rendelkezésre álló helyszín hálózat hiányában (ÚNK közösségi terek) megfelelő helyszínt kell találni a közös programoknak.

A disszeminációkban felmerült általános előnyök (zöld) és hátrányok (sárga) a csoportos foglalkozások során:

Felmerült tapasztalatok, javaslatok a tutorok részéről

„Nehézséget jelenthet, ha a tutorált csoport tagjai végletesen eltérő szociokulturális környezetből érkeznek. Vegyünk példának egy elit gimnáziumi tanulót, aki többszörös OKTV győztes, rendszeresen szerepel színházi darabokban, kivételes tehetség, korát meghaladó intellektussal és egy másik fiataalt a csoportból, aki halmozottan hátrányos helyzetű, az ország leghírhedtebb nyomornegyedében él, összkomfort nélküli lakásban, iskolázatlan szülőkkel, sajátos beszédstílussal és viselkedéssel, de tehetséges a zenében és tanárai is igyekeznek felkarolni, a tehetségét esélyként felhasználva kiemelni a közegéből. Mindkét diák tehetség, mégis égbekiáltó a szakadék társadalmilag. Hasonlóan problémás lehet a csoport

összetételénél pl. az eltérő életkor megjelenése is”. (2018 óta tutor – Borsod-Abaúj-Zemplén megyében)

Kell: Szakmailag áttekintendő és fejlesztendő témakör a szociális hátrány, a halmozottan hátrányos gyerekek egyedi és speciális fejlesztési lehetőségei!

„A tutoráltak motiválása egészséges határok közt kell, hogy történjen, tehát, ha valaki valamilyen lehetőséget teljesen idegennek érez magától, bármennyire is preferálom azt a bizonyos opciót késznek kell mutatkozni, hogy elfogadjuk a tutorált döntését.” (2017 óta tutor – Hajdú-Bihar megyében)

Kell: Fejlesztés, tehetségsegítés, motiválás, de nem minden áron!

„Javaslatom a jövőre nézve az, hogy minél több variációban történjen meg a tutoráltakkal való találkozás akár személyesen, akár online formában. Tehát azon túl, hogy egyénileg, valamint teljes csoportlétszámmal igyekszünk összehozni csoporttalálkozót, nem rossz eredményt hozhatnak – különösen azon tutoroknál, akiknek nagy létszámú (7-10 fős) csoportjaik vannak – azok a változatok, amikor fél-, vagy harmadcsoporttal találkozunk, osztunk, osztanak meg élményeket, tapasztalatokat. Ez mindig attól függ, hogy mi a cél, mit szeretnénk elérni. Az adott tehetségterületében, „tudományterületében” mélyüljön el a tutorált, mert ott még szükség van erre, szükség van a hasonló gondolkodású, tudású, érdeklődésű társaik segítségére, vagy pedig – különösen, ha úgy érkezett ebbe a programba, hogy nem is igazán tudja, hogy mi az ő erőssége – mutassunk neki új lehetőségeket, valami mást, és hátha rátalál arra az útra, amelyen neki mennie kell.” (2018 óta tutor – Pest megyében)

Kell: Szükség van egyéni és csoportos programokra is, sőt, akár kisebb csapatokban is! Szükség van a kortárs kapcsolatokra!

4) Az együttműködés személyes és online formái

Bármely területen, ahol az egyéni fejlődés a célkitűzés, ott elengedhetetlen alapszükséglet az együttműködés, melynek alapeleme a bizalmi kapcsolat. Az oktatás, nevelés területén a tanár-diák kapcsolatban mindenképpen szükséges lenne a közös haladás, de természetesen sokkal erőteljesebben realizálódik ez a kapcsolatrendszer a kiemelkedő tehetségek, és a velük foglalkozó tutor között is. Ennek az együttműködési keretrendszernek szerves, mondhatni elengedhetetlen, és kiemelkedően fontos része a fiatal családja, szülői háttére is.

A Tutor Program alapvetően közvetlen, kiegyensúlyozott, sőt, akár kreatív személyes kapcsolatot feltételező együttműködésen alapul, kialakítva így a 3K (közvetlen, kiegyensúlyozott, kreatív) együttműködési rendszert. A 2020 márciusában kezdődő járványhelyzet világszerte felülírta a közvetlen kapcsolattartás, a személyes kontaktuson alapuló együttműködés lehetőségeit: a 3K együttműködési rendszernek át kellett kerülni az online térbe. A 21. század kihívásai már sok esetben előremutatóan felkészítették a társadalmakat egy elszigeteltebb, elektronikus eszközökkel való, személytelenebb kommunikációra. Mégis, a tapasztalatok és a beérkezett disszeminációk elemzése során láthatóvá vált, hogy az egyedi, közvetlen figyelem így sem veszett el, a kiegyensúlyozott, rendszeres kapcsolattartás így is megvalósulhatott, és a kreativitás sem a tutorok, sem a tutoráltak részéről nem ismert határt. Összességében kimondhatjuk, hogy a 3K együttműködési rendszere az online térben is működőképes annak ellenére is, hogy a kommunikáció más formában valósul meg.

A tutor és a tutorált közötti személyes kapcsolat kialakításának legfontosabb tényezője a közös és együttműködő munka. A tutorok véleménye alapján több hónap eltelte után, amikor már személyes és csoportos foglalkozások is zajlottak, akkor tudták csak elképzelni és belehelyezni önmagukat és saját tehetségterületüket a tutoráltak a program kereti közé. Sok tutorált az önismereti nyári táborok és az élményhétvégék után számolt be arról, hogy megértette a program valódi jelentőségét, és a saját helyét a programon belül. A Tutor Program kezdeti szakaszában több személyes találkozó zajlott a tutoráltakkal illetve a szülőkkel egyaránt, akár külsős szereplőket is bevonva. A személyes és közös találkozók a tutor-tutorált ismerkedési fázisban, valamint a kisebb korcsoportok esetében bírtak nagyobb jelentőséggel. A disszeminációk alapján összességében elmondható, hogy a személyes jelenléttel történt találkozások és a tutor személyes, értő figyelme, valamint egyedi segítő munkája volt a

tutoráltak számára az a fontos tényező, ami meghatározta a tutorálási folyamat egészét, illetve elkülönítette, megkülönböztette a tutort más pedagógusi szereptől.

A pandémia alatt kevesebb lehetőség nyílt a személyes találkozásra, az egyéni és csoportos beszélgetések, foglalkozások és fejlesztések az online térbe tevődtek át. A tutoráltak kezdeti időkből nagy lelkesedéssel fogadták a tutorálás ezen lehetőségét, de ahogy fárasztotta és motiválatlanná tette őket a digitális oktatás, kevesebb lelkesedésük maradt az iskolán kívüli tutorálási feladatokra. A 3K együttműködés azonban áthidalta az online tér problémáit, éppen az elszigetelődés, a magány okozta egyedi helyzetek miatt megnőtt az egyéni beszélgetésekre, foglalkozásokra, a személyes odafigyelésre való igény. A problémakörbe az is beletartozott, hogy a pandémiás helyzet akár az egyéni tehetségterületi kibontakozást, az egyéni tematikus fejlődést is gátolta, így olyan programok, önbizalomnövelő, hangulatjavító online feladatok beépítésére volt szükség, amelyek előre mutatóak. Így alakultak ki azok a jó gyakorlatokat megosztó gyűjtemények, amelyek a Matesz honlapján elérhetőek voltak, és folyamatos szakmai támogatást nyújtottak a tutorok számára.

A disszemináció elemzés során azonban kiviláglik, hogy eltérő vélemény is kialakult, amelyek során a csoportos online kapcsolattartás formáit részesítették előnyben, hiszen a beszűkült kortárs társas kapcsolatok miatt a tutoráltaknak szüksége volt a közösségi programokra, még ha a digitális térben valósult is meg. A csoportos foglalkozások online térbe való áthelyezése szintén kreativitást és szakmai fejlesztést, fejlődést igényelt a tutorok részéről is. A megosztott újító tartalmú online közösségi programok, játékok, feladatok gyűjteménye szintén nagy segítség volt a tutorok számára.

A tutoráltak véleménye a személyes és az online tutorálásról

A beérkezett pályázati munkák elemzése során láthatóvá vált, hogy a bevont tutorált korától, nemétől, érdeklődési körétől, a vele foglalkozó tutor személyiségétől, egyedi élethelyzetétől, stb. függött az, hogy számára az egyéni, a csoportos, vagy valamely online foglalkozás tetszett-e igazán, melyik motiválta jobban, hogyan tudott kibontakozni. Kiemeltünk néhány egyedi tutorált véleményt, mellőzve az általánosítást:

„A személyes találkozóknál az a jó, hogy kötetlen keretek között beszélgethetek a tutorommal kvázi mindenről. A kedvenc könyvemről épp úgy, mint az iskolai tanárainról.”

„A találkozók mindig jó hangulatúak voltak, sokszor sétálva beszélgettünk vagy ültünk egy parkban, így könnyebben beszélhettem magamról.”

„A tutorálás nagyon fontos számomra, az egyéni beszélgetéseket szeretem a legjobban, akkor csakis az én problémáimat beszéljük meg. A beszélgetések alkalmával segítséget kapok az életem további vezetéséhez a „hogyan tovább-hoz”.”

„Az online térben sem egyénileg, sem csoportban nem szeretek részt venni a tutorálásban.”

„Az online tutorálás elsőre nem is volt olyan rossz, beszélgettünk sokat és játszottunk. Később már nem igazán szerettem, hiányzott a személyes beszélgetés, a csoporttalálkozók jó hangulata.”

„A tutorálást illetve a csoporttalálkozókat mindig nagyon vártam, mert az online térben is sok „helyre” eljutottunk. A virtuális múzeum tetszett a legjobban.”

„Az iskolai tanítást nem szerettem és az online órákat sem, unalmasak voltak. A tutorálás online térben viszont sokszor volt szórakoztató.”

A tutoráltak véleménye és azok összegzése lendületet adott és ad a tutorok esetszövegezési során, valamint a tutorrendszer folyamatos szakmai továbbfejlesztése kapcsán is.

Egyéni és csoportos együttműködés hagyományos és online formái a tutorok szemével

„Az egyéni együttműködés online formája a csoporton belül minden tutoráltammal sikeres volt annak ellenére, hogy a kezdeti lelkesedés később alábbhagyott és inkább a személyes találkozásokat preferálták volna jobban. Az adott körülmények között, illetve a lehetőségekhez mérten az internet és az okos telefonok nyújtotta lehetőségeket kihasználva tartottuk a kapcsolatot, a személyes beszélgetéseket az online térben is.

A csoportos együttműködés online formája merőben más alapokra helyezte az eddigi hagyományos csoporttalálókat, csoportos programokat. A csoportos együttműködés az online térben elsőre igen fontos kapcsolattartási pontnak tűnt a pandémia idején.

A virtuális túrák, online operatóriák és csoportos online játékok színesítették a csoporttalálókat a virtuális térben, de a tutoráltak egy idő után belefásultak az iskolai online oktatás nehézségeibe és a tutorálás csoportos online formáit is kevésbé preferálták.” (2017 óta tutor – Hajdú-Bihar megyében – 43 tehetséggel foglalkozott)

„A tutoráltakról történő előzetes tájékozódást a MATEHETSZ koordinátorától megkapott tanulói ajánlások, versenyeredmények, tehetségterületek tanulmányozásával kezdem. Részletesen kijegyzetelem a hozzám delegált diákokról ismert adatokat, hiszen ezeknek fontos szerepe lesz

a személyes találkozások szervezésénél (elérhetőség, lakóhely, iskola neve, iskola címe). A közös munkát egy emailben történő kapcsolatfelvétellel kezdem, melynek során köszöntöm a Tutor Programba bekerült diákot, majd néhány mondatban bemutatkozom...”

„...Az első személyes találkozáskor kötetlen beszélgetéssel kezdem az ismerkedést.”

„A 2020-as év a Covid-19 vírus okozta pandémia miatt rendhagyó év volt több szempontból is. A személyes egyéni és csoportos találkozások többsége online formában került megvalósításra. ...Tutorált diákjaimmal igyekeztem elsősorban e-mailen és Messengeren, Skype-on, telefonon, azaz a már korábbi szervezési munkákra kialakult kommunikációs csatornákon kapcsolatot tartani. Több diákkal voltam/vagyok gyakoribb telefonos beszélgetésben, üzenetváltásban, megosztják sikereiket, alkotásaikat, így ők azonnal reagáltak. Néhány diákkal nehezebb volt a kommunikáció, mert e-mailjeimre, üzeneteimre alig válaszoltak, többszöri telefonos hívás után értem el őket. Beszélgetéseink során nehezményezték, hogy szinte egész nap a telefonjaikhoz kötöttek és az állandó online jelenlét nagyon megterhelő volt számukra, többen arra panaszkodtak, hogy könnyezik a szemük, és estére rettenetesen elfáradnak.

Összeségében nagyon büszke vagyok rájuk, mert ebben a nem könnyű helyzetben szorgalmasan tanulva, és az élethez, szüleikhez, embertársaikhoz történő pozitív hozzáállással élték/élik mindennapjaikat. Jónéhányukat szívesen állítanám példaképként kortársaik elé is! (2017 óta tutor – Borsod-Abaúj-Zemplén megyében – 46 tehetséggel foglalkozott)

Megerősítést nyert, hogy a Tutor Program a pandémia időszakában is megújulásra képes, talpon maradó, sikeres program: köszönheti ezt rugalmasságának, stabil szakmai háttérének, és a határozott célkitűzésnek. A válsághelyzet ellenére a tutorok elsők a tehetségmentésben, ami hatalmas segítség lehet intézménynek, családnak, és a fiataloknak is. A tehetségek érdekében sokat tenni, útjukat, érdekeiket egyedileg képviselni, mentális egyensúlyukat megtámogatni, előremutató stratégiákat és célokat adni a felmerülő kihívások helyes kezelésére, ez a tutorrendszer.

„Akinek van MIÉRT élnie, az szinte bármilyen HOGYANT kibír” – hangzik Nietzsche gondolata. A 2020-as pandémia alatt bebizonyosodott, hogy a Tutor Program határozott célkitűzésekkel rendelkező program, és a benne együttműködő szakemberek és fiatalok bármilyen körülményhez rugalmasan alkalmazkodva megvalósították a kitűzött minőségi célokat.

5) Javaslatok a jövőre a tutorok tapasztalata alapján

A *disszemináció* a projektek eredményeinek terjesztése annak érdekében, hogy a projekt által kiváltott hatás és ezáltal a projekt megvalósítására fordított források hasznosulása a lehető legnagyobb lehessen. Talán furcsa lehet, hogy rögzíteni szükséges a definíciót, azonban ahhoz, hogy látható legyen, hogy a tutorok számára kiírt disszeminációs pályázattal mit szerettünk volna pontosan elérni, mindenképpen szükséges lehet.

Az elvárásoknak megfelelően amellet, hogy az elért hatásokat megfogalmazták, a tutorrendszer fenntartására és szakmai fejlesztésére vonatkozó konkrét javaslatokat is megfogalmaztak a beszámolót beküldők a korábbi gyakorlati tapasztalataik alapján. A tutor hálózat tagjai aktív cselekvőként működtették a gyakorlatban az elméleti síkon elsajátítottakat, és a disszeminációk megírása során külön szellemi munka eredményeként átgondolt, előre vivő, építő, és sokoldalú kreatív javaslatokat osztottak meg.

Az alábbiakban minden megyéből „tudósítunk” szemelvények formájában 4 éves, 3 éves, 2 éves és 1 éves tutorálási tapasztalattal rendelkezők köréből.

2017 óta tutorálók javaslatai címszavakban

Hajdú-Bihar megye

„A tutoráltak körében nagy népszerűségnek örvendtek az önismereti hétvégék és nyári élménytáborok. Lehetőségként több nyári tábort lehetne biztosítani a tutoráltjainknak, hogy többen is részesei lehessenek az élménynek, illetve nagyobb tutoráltaknak ottalvós élményhétvégét lehetne szervezni a nyári táborok mellett/helyett. (...)”

Programokra van szükség!

Önismereti hétvégekre, nyári táborokra!

„Fontosnak tartanám még a vezető tutorok többszöri találkozását, szupervízióját, a program szakmai vezetőivel való egyeztetést, ezzel is segítve a program gördülékenyebb szakmai munkáját.” (4 év tutorálás – kiemelt tutor – 43 tutorált)

Tutor találkozókra van szükség!

Szakmai szupervízióra van szükség!

Győr-Moson-Sopron megye

„A tábori részvételre meg lehetne próbálni nagyobb létszámban a tutoráltaknak lehetőséget biztosítani. A tábor egy olyan hely, ahol hosszabb időt együtt tölthetnek a tutoráltak, szocializálódás és készségfejlődés szempontjából ideális terep a tehetséggondozásra, a tutoráltak fejlődésére. Jusson el mindenki táborba, ne kelljen versengeni a gyorsan betelt létszám miatt.” (4 év tutorálás – 38 tutorált)

Továbbra is táborok kellene!

„A tutorrendszer legfontosabb része a tutorált és a tutor közötti bizalmi viszony. Jónak tartanám a programban már részt vett fiatalok ismételt megkeresését, bevonását segítőként, akár régi és új tutorált párok kialakításával. Az életkori sajátosságok miatt a régebbi tutoráltjaink aktuális gimnáziumi és egyetemi információkkal rendelkeznek, amiket megoszthatnak az új tutoráltakkal. Olyan fiataloknak szóló programokat, közösségi tereket ismernek, amelyekre együtt el tudnának látogatni.” (4 éve tutor – 44 tutorált)

Tutorált Alumnira van szükség!

Tutorált Alumni programokra van szükség!

Pest megye

„Négy éves tapasztalatom alapján úgy gondolom, hogy a Matehetsz által kidolgozott és felépített Tutor Program egyedülálló és hiánypótló rendszer a tehetségesek fejlődését segítő átfogó rendszerben. Úgy gondolom, hogy nagyon nagy szükség van rá. A kevés lehetőséggel rendelkező tehetséges diákok számára a tutor személyes odafigyelése, egyénre szabott segítő, támogató tevékenysége a tehetségvesztés csökkentését jelentheti, míg a szerteágazó, néha túl sok lehetőséggel rendelkező diákok számára a tutor az érdeklődési irányok letisztulásában tölthet be fontos szerepet. Úgy gondolom, hogy mindkét változatban elengedhetetlen a tutornak a valódi tutor szerepben történő segítő munkája. A tutorrendszer fenntartására és szakmai fejlesztésére vonatkozó javaslatom arra irányul, hogy ezt a 2 irányt lehetne szétválasztani. Ezt a javaslatot azzal támasztanám alá, hogy más megközelítést kíván mindkét problémakör, és összevontan nehéz egyeztetni a csoportos találkozások alkalmával a két csoport fejlődéséhez szükséges segítőmunkát.” (4 éve tutor – 34 tutorált)

Tutorrendszer fenntartása!

Speciális tutorok kellene a kevés lehetőségű tanulóknak!

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

„...nem az adminisztrációra, hanem a szakmai segítségre tenném a hangsúlyt. Néhány ötletem van nem a teljesség igényével: programjavaslatokat, kirándulásterveket, foglalkozásterveket, szakirodalmi cikkeket, használható tesztek, érdekes feladatokat és játékokat küldenék/küldenének a kollégáknak, hogy változatossá tegyék a munkát. Rendszeresen lehetne megosztani pályázati és versenylehetőségeket, ajánlani olyan honlapokat, ahonnan hiteles, használható de mindenképpen a gyakorlatban alkalmazható tudást lehet szerezni. Meg lehetne szabni milyen időközönként, és ez lehetne egy heti hírmondó is. A tutor csoport Facebookon jó segítségnek indult és az is lehetne, ha még többen osztanának meg szakmai dolgokat, rendezvényeket és egyéb ötleteket.

Nagy öröömre szolgál, hogy évekkal ezelőtt, az elsők között „léphettem be” a tutorok táborába, és kezdetektől részt vehettem ebben a folyamatban.

Annak ellenére, hogy mi voltunk az első tutor csoport egy többlépcsős kiválasztás után, úgy kezdhettük meg a munkát a tutoráltakkal, hogy alapos szakmai felkészítést majd folyamatos segítséget kaptunk, mind a képzések, mind a műhelybeszélgetések, s majd az egész tutorálási időszak alatt a Matehetsz részéről. Nagy segítséget jelentett tutori munkámban az általuk nyújtott szakmai háttér. Külön köszönettel tartozom a Matehetsz szakmai koordinátorának szakszerű munkájáért, akit mindvégig a problémamegoldás és segíteni akarás vezérelt.” (4 éve tutor – 53 tutorált)

Hálózatosság kell!

Kommunikáció kell!

Tudásmegosztás kell!

Matehetsz kell!

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

„Tehetségpontok motiváltabb bevonása a tutorált diákok delegálására. (...)

A már programból kikerült diákok számára jó lenne további találkozási lehetőséget biztosítani annak érdekében, hogy a tehetséges fiatalok kapcsolati hálójuk, ismerete fennmaradjon, fejlődhessen és újabbakkal egészülhessen ki.” (4 éve tutor – 46 tutorált)

Együttműködésre van szükség!

Alumni programokra van szükség!

2018 óta tutorálók javaslatai címszavakban

Nógrád megye

„Én, a magam részéről mindent megtartanék, és semmit sem vetnék el az eddigi tapasztalatok alapján a program elemei közül. Esetmegbeszéléseket tartottunk eddig is, amiken heves viták is kialakultak időnként, és valóban eleven, időnként tüzes hangulatú eszmecserekre is sor került, néhányan vehemensen nyilvánítottak véleményt egy-egy témában vagy szituáció kapcsán, ami egyáltalán nem jelenthet problémát egy olyan közegben, ahol a diákok jóllétének a megteremtése és sokoldalú fejlesztése a cél. Ezekre az esetmegbeszélésekre, szakmai fórumokra, konferenciákra ezek után még nagyobb szükség lenne. ... A találkozókön a jó gyakorlatok megbeszélésére és cseréjére is sor kerülhet, és én ezt tartom az egyik sarkalatos pontnak a tutori munka folytatásával kapcsolatban.” (3 éve tutor – 18 tutorált)

Folytassuk a tutorálást!

Esetmegbeszélések továbbra is kellenek!

Baranya megye

„A helyi tutor csoport lenne a házigazda, ő lenne a felelős a városnézés megszervezéséért és a programokért. Ez a csoportokat is összehozná – közös feladat – és a fiatalok is megismerhetnék egymást.” (3 éve tutor – 18 tutorált)

Tutor csoportok találkozása!

Kapcsolati háló építése!

Tolna megye

„A tutoráltak saját csoporttársaikat ismerték meg, ami mindenképpen inspirációt jelentett valamennyiüknek, de hatalmas élményt, hosszútávra szóló motivációt jelenthetne egy országos tutorált találkozó. Ha ez a rendezvény az éves „futamidő” második felében szerveződne, inspirálná és motiválná mind a tutorokat, mind a tutoráltakat, lendületet adva a programnak az ösztöndíj és a tábor lezárulása utánra is.

A programban való részvétel egy évre szól. Látnám értelmét az „utánkövetésnek”, azaz a program lezárulása után 1 évvel (esetleg 2 év múlva is) egy egyszeri csoportos foglalkozás keretében megvalósuló találkozásnak tutor és volt tutoráltjai közt. Visszajelzést kaphatnánk

belőle, hogy hosszabb távon mit és mennyit profitáltak ezek a fiatalok a programban való részvételtől. Emellett bizonyára jelentene számukra egy kis inspirációt, motivációt, hogy majd beszámolnak, mesélnek társaiknak az előrelépésükről, eredményeikről. Megnyújtaná véleményem szerint a tutorálás „hatásidejét” egy ilyenfajta utánkövetés.” (3 éve tutor – 23 tutorált)

Országos tutorált alumni program lenne igazán jó!

Utánkövetés és bevéleásvizsgálat kell!

2019 óta tutorálók javaslatai címszavakban

Fejér megye

„A közös programok, kirándulások szervezésekor a tutoráltak közlekedésének, belépőjegyeinek, étkezésének költségeihez járuljanak hozzá. Sokkal bátrabban szerveztem volna közös programot, ha ezeket a költségeket nem a tutoráltak fizették volna.” (2 éve tutor – 12 tutorált)

A Matehetsz által támogatott lazítóprogramok lennének jók!

Jász-Nagykún-Szolnok megye

„A tutori közösség jobban kihasználhatná azt a kapcsolati tőkét, amely felhalmozódott. Azt tapasztaltam, hogy nagy hatással van a tutoráltakra, ha személyesen találkozhatnak olyan sikeres felnőttekkel, akiknek az élete arra épül, ami az ő tehetségterületük. Ha valaki ismer ilyen sikeres embereket, az megoszthatná a velük való találkozás lehetőségét. Nem feltétlenül nagy létszámban, de már két-három tutorált is együtt lehetne egy-egy ilyen alkalommal. Ugyanez vonatkozik arra is, hogy meglátogathatnának olyan intézményeket, cégeket, amelyek érdekesek a tehetségterület szempontjából. Minden tutornak vannak ilyen kapcsolatai, és ezek bizonyára nem sérülnének, ha többen is jelen lennének egy-egy ilyen látogatás során.” (2 éve tutor – 9 tutorált)

Tehetségmenedzsmentre lenne szükség!

Kapcsolati hálóra kellene támaszkodni!

Vas megye

„A tutorrendszer működtetése a tehetséggondozás egyik fontos tényezője. A Tutor Program sikere is azt mutatja, hogy fontos lenne a projekt befejezése után is folytatni az egyéni és csoportos támogatásokat.

A programba pályázó fiatalok egy év támogatást kaptak. Véleményem szerint lehetőséget kéne nyújtani egy hosszabb tutorálási folyamatra is, amennyiben erre reális igény mutatkozik. Kinek lehet szüksége hosszabb kísérésre? Tapasztalatom szerint a szociálisan hátrányos helyzetben élő gyerekek és fiatalok számára a tutor egy hosszabb időszak alatt tudja megvalósítani a tervezett munkát a fiatallal, annak szűkebb és tágabb környezetével. Egy szociálisan és kulturálisan hátrányból induló tehetségigéretnek sokkal több akadállyal kell megküzdenie, mint egy anyagilag támogató családban növekedőnek.

Számban kevesebb tutorálással, tartalmában mélyebb együttműködést tudok elképzelni a program továbbfejlesztésére.

Hátrányos helyzet esetében gondolni tudok az állami gondoskodásban élő gyerekekre, fiatalokra is, akik számára a tehetséggondozás a jelenlegi ellátórendszerben nem megoldott. Az itt élő fiatalok esetében sokkal nagyobb az elkallódás veszélye, pedig számukra a tehetségük kibontakoztatása egyúttal a társadalmi integrációjukat is megkönnyítő esélyt jelent.” (2 éve tutor – 13 tutorált)

Egyéni támogatásra és fejlesztésre lenne szükség!

Különös figyelem szükséges a hátrányos helyzetű tanulóknak!

Hosszabb távú szakmai munkára lenne szükség!

2020 óta tutorálók javaslatai címszavakban

Bács-Kiskun megye

„A csoportos találkozók helyszínének kiválasztása problémát jelentett számomra, mert már a pandémia előtt sem találtam olyan helyet, ahol a foglalkozást meg lehetett volna tartani. Az ifjúsági központok és művelődési házak csak térítés ellenében adtak volna ki termet a találkozók lebonyolításához. Hasznos lenne, ha lenne egy címlista, azoknak az intézményeknek a nevével, amelyek térítésmentesen biztosítanak helyet az ilyen találkozókhoz.”

Fejlesztőhelyekre lenne szükség!

„Az önismereti, társismereti, személyiségfejlesztő, csapatépítő, konfliktuskezelő játékok közül nyilván minden pedagógus nagyon sokat ismer, a kooperatív technikák is alkalmaznak ilyeneket, és a tréningen is használtunk ezek közül többet is, de talán mégiscsak hasznos lenne ezeket tematikus gyűjteményben összegezni, csokorba gyűjteni, és a tutorok rendelkezésére bocsátani, egy feladatbankban. Ezt is bővíthető formában képzelném el.” (15 hónap tutorálás – 8 tutorált)

Jó gyakorlat gyűjteményre van szükség!

Fejlesztő feladatbankra van szükség!

Somogy megye

„Ma már Magyarország teljes területén egyenletes területi lefedettséget biztosít a kialakított tutor hálózat, nagy segítséget jelentene, ha bizonyos intézményekkel (könyvtárak, művelődésházak, közösségi terek) együttműködési megállapodás keretében megfelelő helyszínt biztosítana a program.” (15 hónapja tutor – 5 tutorált)

Térségi együttműködésre van szükség!

Fejlesztőhelyekre van szükség!

Heves megye

„A Tutor Program utolsó évébe sikerült bekapcsolódnom, így már egy kiforrott, kialakult rendszerbe kellett beilleszkedni. Véleményem szerint a rendszer összességében jól működött. A tutorált gyerekek és a szüleik is rendkívül együttműködőek voltak. A Matehetsz részéről a koordinátor kollégák kiválóan végezték a munkájukat, mindig minden kérdésre azonnal választ kaptam, ha segítségre volt szükségem, szó nélkül intézték. Külön pozitívum volt, hogy minden határidő előtt érkezett egy felhívó üzenet, hogy véletlenül se tévesszen el az ember egy feladatot sem.

Számomra meglepő volt, hogy mennyire kevésbé ismert a Tutor Program, és ezzel együtt sajnos a Matehetsz is. Nem mondhatnám, hogy széles körű a tapasztalatom ezzel kapcsolatban, de akik hozzám kerültek, vagy a munka miatt felvettem velük a kapcsolatot, nem ismerték sem a szervezetet, sem a rendszert. Elképzelhető, hogy ez csupán a regionális helyzetet mutatja. Mégis úgy gondolom, megfontolandó lenne, hogy nagyobb hírverést kapjon ez a lehetőség.” (15 hónapja tutor – 5 tutorált)

Országos kommunikációs kampányra van szükség!

6) Disszeminációs összefoglaló, tervek a továbbiakra a Tutor Programhoz kapcsolódóan

A disszeminációs megküldött témaanyagok alapján látható, hogy a Tutor Program működését fent kell tartani, eredményeit beépíteni a tehetségsegítés folyamataiba, valamint tapasztalatait, jó gyakorlatait beépíteni. A beküldő tutorok véleménye alapján elengedhetetlen annak a szolgáltatási hálónak a szakmai fenntartása, rendszer szintű üzemeltetése, és speciális területeken való fejlesztése, amelyet a Matehetsz szakemberei dolgoztak ki és valósítottak meg.

Mindenképpen megemlítendő, hogy szakmai áttekintést és fejlesztést igénylő témakör a jövőben a szociális hátrány, a halmozottan hátrányos gyerekek egyedi és speciális fejlesztési lehetőségei. A fejlesztések sorában szükség van egyéni és csoportos programokra is, és mindenképpen szükség van a kortárs kapcsolatok fenntartására is.

A vélemények alapján a szolgáltatások körében tehetségsegítő közös programokra van szükség a tutoráltak számára: önismereti hétvégékre, nyári táborokra, tutorált alumni találkozókra, és a tutoráltak utánkövetésére. A tutoroknak pedig folyamatos szakmai támogatásra, szupervízióra, szakmai kommunikációra, esetmegbeszélésekre, tutor találkozókra. Összességében elmondható, hogy a Tutor Program bevált, a hálózatosodás ezen rendszeren keresztül is nyomon követhető, a tehetségsegítő tudásmegosztás jó úton halad.

A Matehetsznek pedig szüksége van jó és magasan kvalifikált tutorokra, a Tutor Program fenntartására, fejlesztésére, hosszú távú tervezhetőségre, rendszerben való gondolkodásra és együttműködésre. Összefoglalóan a tutorrendszerre szükség van!

A. Mellékletek

I. Galéria

Képes beszámoló 10 megyéből érkezett a disszeminációt beküldő 54 tutorból 20 tutortól:

5 képes összefoglalót küldtek Szabolcs-Szatmár-Bereg megyéből. 4 Győr-Moson-Sopron megyéből, 3 Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből, 2 Pest megyéből valamint Tolna, Somogy, Baranya, Nógrád, Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok megyéből további 1-1 képes összesítés érkezett.

Az alábbi linken a képes beszámolók galériájába léphetnek be:

[Képes beszámoló_megyéenként.pdf](#)

II. Tutortabló

A képes mellékletben a Disszeminációt beküldő tutorok szerepelnek.

[Tutortabló_megyéenként.pdf](#)

Az alábbi linkek segítségével elérhetőek azon oldalak a tehetség.hu honlapon, ahol a Tutorhálózat összes tagja szerepel:

<https://tehetseg.hu/palyazat/tutor-program-2018>

<https://tehetseg.hu/palyazat/tutor-program-2019>

<https://tehetseg.hu/palyazat/tutor-program-2020>

III. A pályázati kiírás kérdéssora

1. Mutassa be a tutoráltak és a tutorok együttműködését a megvalósult munkafolyamatok során. Különös tekintettel legyen a pandémia alatt végzett közös munkára, az online tutorálás folyamataira. Ismertesse a tutoráltak véleményét is mind a személyes mind az online tutorálásról.

2. Mutassa be miként történt a hagyományos és online formában történő beszélgetések, közös élmények gyűjtése, egyéni és csoportos együttműködések megszervezése. Térjen ki mind a fizikai, mind az anyagi lehetőségekre, valamint a pandémiás vonatkozására.

3. Hasonlítsa össze az egyéni és a csoportos találkozások módszertanát. Mutassa be az egyéni és a csoportos találkozások előnyeit és a hátrányait, valamint a felmerült tapasztalatokat, javaslatokat.

4. Mutassa be, hogy munkája során melyek voltak a legsikeresebb egyéni és csoportos programok. (Maximum 3 programot ismertessen.)

5. Mutassa be hogyan fogadta a tutor és a tutorált személyes környezete a Tutor Programot. Térjen ki a kortáscsoportokra, szülőkre, pedagógusokra, valamint ismertesse a tutorált véleményét a program egészéről.

6. Mutassa be a tutoráltak együttműködését, egymásra gyakorolt hatásukat.

7. Mutassa be a tutor szerepét az alábbiak szerint:

a.) Tutor szerep hatása a tutoráltakra, szerepértelmezés, és a szakmai tapasztalatok szemszögéből.

b.) A tutor szerep leválása más szerepekről (pl. pedagógus szerepről) és ennek hatása magára a tutorra személyes és szakmai szempontból. Mutassa be (a tutor) az egyéni fejlődését, a tutorrá válásának folyamatát.

8. Mutassa be javaslatait a további Tutor Programmal kapcsolatban. Mitől lehet sikeresebb, mit tartanának meg és mit vetnének el az eddigi tapasztalatok alapján? A tutorrendszer fenntartására és szakmai fejlesztésére vonatkozó konkrét javaslatokat várunk!